

BROEDVOGEL

INVENTARISATIE

WATERLEIDINGPLAS

LOENEN

2004-2013

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

Rapportnummer: 231

September 2014

Piet Spoorenberg & Jan Mooij

Colofon:

- **Broedvogel Inventarisatie Waterleidingplas Loenen 2004-2013**
- **September 2014**
- **Piet Spoorenberg en Jan Mooij**
- **Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken**
- **Rapport nummer: 231**

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	4
Hoofdstuk 1. Aanleiding en doel van het onderzoek	6
Hoofdstuk 2. Terreinbeschrijving	7
Hoofdstuk 3. Werkwijze	10
Hoofdstuk 4. Resultaten met bespreking per soort	12
Hoofdstuk 5. Algemene trends, aanbevelingen en dankwoord.....	23
Bijlage 1. Geraadpleegde literatuur	26
Bijlage 2. Kaart met 2 subgebieden A en B	27
Bijlage 3. Lijst van de tellers 2004-2013.....	28
Bijlage 4. Data van de inventarisatierondes 2009-2013	29
Bijlage 5. Stippenkaarten en grafiek voor de fuut.....	30
Bijlage 6. Stippenkaarten en grafiek voor de krooneend	31
Bijlage 7. Stippenkaarten en grafiek voor de kuifeend	32
Bijlage 8. Stippenkaarten en grafiek voor de waterral	33
Bijlage 9. Stippenkaarten en grafiek voor de Meerkoet.....	34
Bijlage 10. Stippenkaarten en grafiek voor de kievit	35
Bijlage 11. Stippenkaarten en grafiek voor de tureluur.....	36
Bijlage 12. Stippenkaarten en grafiek voor de winterkoning	37
Bijlage 13. Stippenkaarten en grafiek voor de roodborst	38
Bijlage 14. Stippenkaarten en grafiek voor de blauwborst.....	39
Bijlage 15. Stippenkaarten en grafiek voor de merel	40
Bijlage 16. Stippenkaarten en grafiek voor de zanglijster.....	41
Bijlage 17. Stippenkaarten en grafiek voor de sprinkhaanzanger	42
Bijlage 18. Stippenkaarten en grafiek voor de snor	43
Bijlage 19. Stippenkaarten en grafiek voor de rietzanger	44
Bijlage 20. Stippenkaarten en grafiek voor de kleine karekiet.....	45
Bijlage 21. Stippenkaarten en grafiek voor de grote karekiet	46
Bijlage 22. Stippenkaarten en grafiek voor de tuinfluiter	47
Bijlage 23. Stippenkaarten en grafiek voor de zwartkop	48
Bijlage 24. Stippenkaarten en grafiek voor de tjiftjaf	49
Bijlage 25. Stippenkaarten en grafiek voor de fitis	50
Bijlage 26. Stippenkaarten en grafiek voor de pimpelmees	51
Bijlage 27. Stippenkaarten en grafiek voor de koolmees	52
Bijlage 28. Stippenkaarten en grafiek voor de rietgors	53

Foto voorblad: rietzanger ©Kees Maring

Foto achterblad: rietgors ©Roelof Molenaar

Samenvatting

In de jaren 2004 tot en met 2013 is de Loenderveense plas, ook wel Waterleidingplas genoemd, door een team van de Vogelwerkgroep het Gooi en omstreken (VWG) geïnventariseerd op broedvogels. De periode 2004 - 2008 is eerder gerapporteerd in VWG rapport 187 (Spoorenberg en Mooij 2010).

Het onderzoek is gedaan volgens de richtlijnen van het Broedvogel Monitoring Project (BMP) van SOVON (van Dijk 2004). Bij het onderzoek zijn in 10 jaar in totaal 4276 territoria van 64 soorten vastgesteld. Het aantal territoria per jaar varieerde tussen 362 en 482.

Van de soorten waarvan territoria zijn vastgesteld staan er acht op de Rode Lijst van broedvogels. Dit zijn de purperreiger, de zwarte stern, watersnip en de grote karekiet (bedreigd) en de boomvalk, de koekoek, de snor en de spotvogel (kwetsbaar).

Van een aantal soorten is weliswaar volgens de BMP normen een territorium vastgesteld, maar hun territorium is zo groot dat, tenzij een nest is gevonden, niet met zekerheid mag worden aangenomen dat zij ook binnen de grenzen van ons gebied gebroed hebben. Het gaat hier over soorten als bruine kiekendief, havik, boomvalk en houtsnip.

In de bomenrijen langs de plas en de bosjes aan de buitenkant vonden wij de gebruikelijke bosvogels. De enige bijzonderheid hier is het sterk wisselende en soms extreem hoge aantal tuinfluiters.

Bij de groep van rietvogels grote karekiet, kleine karekiet, snor en sprinkhaanzanger blijkt sprake van 70 – 80% afname. De rietgors blijkt over de gehele periode van 10 jaar een behoorlijk constant aantal territoria te hebben. Bij de rietzanger is er sprake van een flinke toename (bijna verdubbeling) met overigens grote fluctuaties in de laatste 3-4 jaren.

Het aantal purperreigernesten is na een sterke opleving als gevolg van een ontstane kolonie weer tot nul gereduceerd. In eerste instantie heeft een vos de kolonie verjaagd en later was er onvoldoende geschikt nestbiotoop als gevolg van verdwenen waterrietmoeras. Het aantal waterrallen is van 2004 tot 2010 afgenomen van 8 naar 0. De laatste jaren is de soort zelfs niet meer gehoord.

Purperreiger

Foto: © Bertus van den Brink

De zwarte stern broedde bijna niet in het eigenlijke gebied. Sinds 2006 zijn vlotjes neergelegd voor deze soort in de plas en vooral in het aangrenzende Terra Nova. De vlotjes in de plas bleken te weinig beschut te liggen (bij enkele werd wel een broedpoging gedaan) en vanaf 2007 werden alleen nog in Terra Nova vlotjes gelegd. In alle jaren werd succesvol gebroed.

Het grote rietland blijkt een toenemende aantrekkingskracht te ontwikkelen voor de weidevogels Kievit, tureluur en zelfs de kritische watersnip

Bosvogels vormen een wat bijzondere categorie in dit waterige gebied. Opvallend is dat sommige soorten redelijk stabiel zijn en andere zoals bijvoorbeeld de tuinfluiter zeer sterke fluctuaties in aantallen laten zien.

Er is met de BMP methode geen onderzoek gedaan naar aantallen territoria van grauwe gans. Recent zijn door Waternet wel tellingen van aantallen grauwe ganzen ook in de zomermaanden uitgevoerd. In de jaren 2011 en 2012 bleken in de maanden juni en juli grote aantallen (ruiende) grauwe ganzen in het gebied te verblijven. In 2013 is geëxperimenteerd met intensief en selectief weggagen van de grauwe ganzen. Dit leidde tot het wegblijven van de grote piek in aantallen in het gebied. Dit heeft in 2013 al geleid tot een duidelijk zichtbaar eerste herstel van het waterriet. De herstel is nog pril en niet op volledige hoogte. De verwachting is dat het herstel in enkele jaren volledig kan zijn, mits de begrazing door grauwe gans vermeden kan worden. Voortzetting van het onderzoek naar de broedvogels is daarom zeker interessant en belangrijk.

Hoofdstuk 1. Aanleiding en doel van het onderzoek

In de jaren 2004 tot en met 2013 is de Loenderveensche plas, ook wel Waterleidingplas genoemd, door een team van de Vogelwerkgroep het Gooi en omstreken (VWG) geïnventariseerd op broedvogels. Deze inventarisatie gebeurde op verzoek van Waternet om de invloed van het beheer op de broedvogels te kunnen bepalen en waar nodig het beheer bij te stellen.

Doel van Waternet (voorheen Waterleidingbedrijf Amsterdam) is, om het beheer van de Waterleidingplas te Loenderveen en de omliggende plassen en moerassen aan te passen ter bevordering van helder en gezond oppervlaktewater en een waardevolle natuur. Onder anderen gaat het daarbij om het verbeteren van het broedgebied van belangrijke riet en moerasvogels zoals grote karekiet, purperreiger, roerdomp en zwarte stern. Een goede broedvogelmonitoring is hierbij uiteraard onontbeerlijk.

Doel van het project van Waternet samen met de VWG is om in het rietmoeras rond de Waterleidingplas de (belangrijkste) broedvogels te monitoren. Met behulp van de inzichten uit deze inventarisatie kunnen de effecten van de beheersmaatregelen op de broedvogels gemeten worden. Ook ondersteunen deze inzichten bij het opstellen en uitvoeren van de beheersplannen gericht op de verhoging van de natuurwaarde in het algemeen en de vogelstand in het bijzonder.

Na een eerste projectperiode 5 jaren van 2004 t/m 2008 was besloten tot een vervolg voor weer een periode van 5 jaren (2009 t/m 2013).

Dit rapport doet verslag over de gehele periode 2009 t/m 2013. Omdat de periode 2004-2008 al gerapporteerd is (Spoorenberg en Mooij 2010) worden niet alle details uit die periode in het voorliggende rapport behandeld.

Watersnip

Foto: ©Kees Maring

Hoofdstuk 2. Terreinbeschrijving

De Waterleidingplas is in feite een omdijkt deel van de Loenderveense Plas en zoals de naam al aangeeft bestaat het gebied vrijwel geheel uit water. Alleen een deel van de westzijde grenst aan land. De terreinbeschrijving beperkt zich tot het geïnventariseerde deel dat uit de dijk en de onmiddellijk daaraan grenzende begroeiing bestaat.

De plas binnen de bedijking wordt vrijwel geheel omzoomd door een smalle en lage rietzoom. Verspreid in de doorlopende rietrand staan op diverse plaatsen opgeschoten boompjes. Aan de noordwest zijde is deze rietstrook aan de binnenzijde veel breder en daarin staan soms dicht bij elkaar boompjes, die incidenteel een bosschage vormen. Op één plaats steekt vanuit de westzijde een door een smalle rietrand omgeven enkele meters brede landtong de plas in. Hier en daar staan hier opgeschoten kleine boompjes of wat struweel.

Vanaf de zuidzijde via de westkant naar het noorden tot aan de Lambertszkade is de buitenzijde begroeid geraakt door een loofhoutsingel met middelhoge bomen. Op de plaats waar de plas van het landgoed Terra Nova begint ligt een rietveldje, dat bestaat uit overjarig riet met moerasvaren en grote zegge op een drijvende kragge. Dit is een unieke situatie in Nederland. Hier en daar staat een struikje of boompje. Vanaf de aansluiting op de Lambertszkade loopt de middelhoge bosstrook nog even door. Aan de buitenzijde daarvan bevindt zich een brede rietstrook van ongeveer 50-70 m breed. Die zet zich voort tot op de plaats, waar de dijk weer afbuigt naar het noordwesten, slechts hier en daar onderbroken door kleine loofbosjes met ondergroei.

Het grootste deel van dit rietland bestaat uit een primaire verlandingsvegetatie. Een groot deel staat op een drijvende kragge. We zagen hier (tot 2010) een bijzonder zonering: van in het water groeiend riet, lisdodde en riet, via de kragge tot vastelandriet. De buitenrand bleef daarbij traditioneel voor de rietvogels staan. Het overige rietland werd iedere winter gemaaid en het plantmateriaal grondig afgevoerd. In 2004, 2005 en 2006 zijn er veel ingrepen gedaan in het rietland, en zijn bijvoorbeeld alle bomen uit het rietland verwijderd. Door het zorgvuldig uitgevoerde maaibeheer in dit rietland aan de oostzijde is een bijzonder waardevol nat dotterbloemhooiland ontstaan. Hierdoor was ook sprake van minder ruigtes en wilgenopslag.

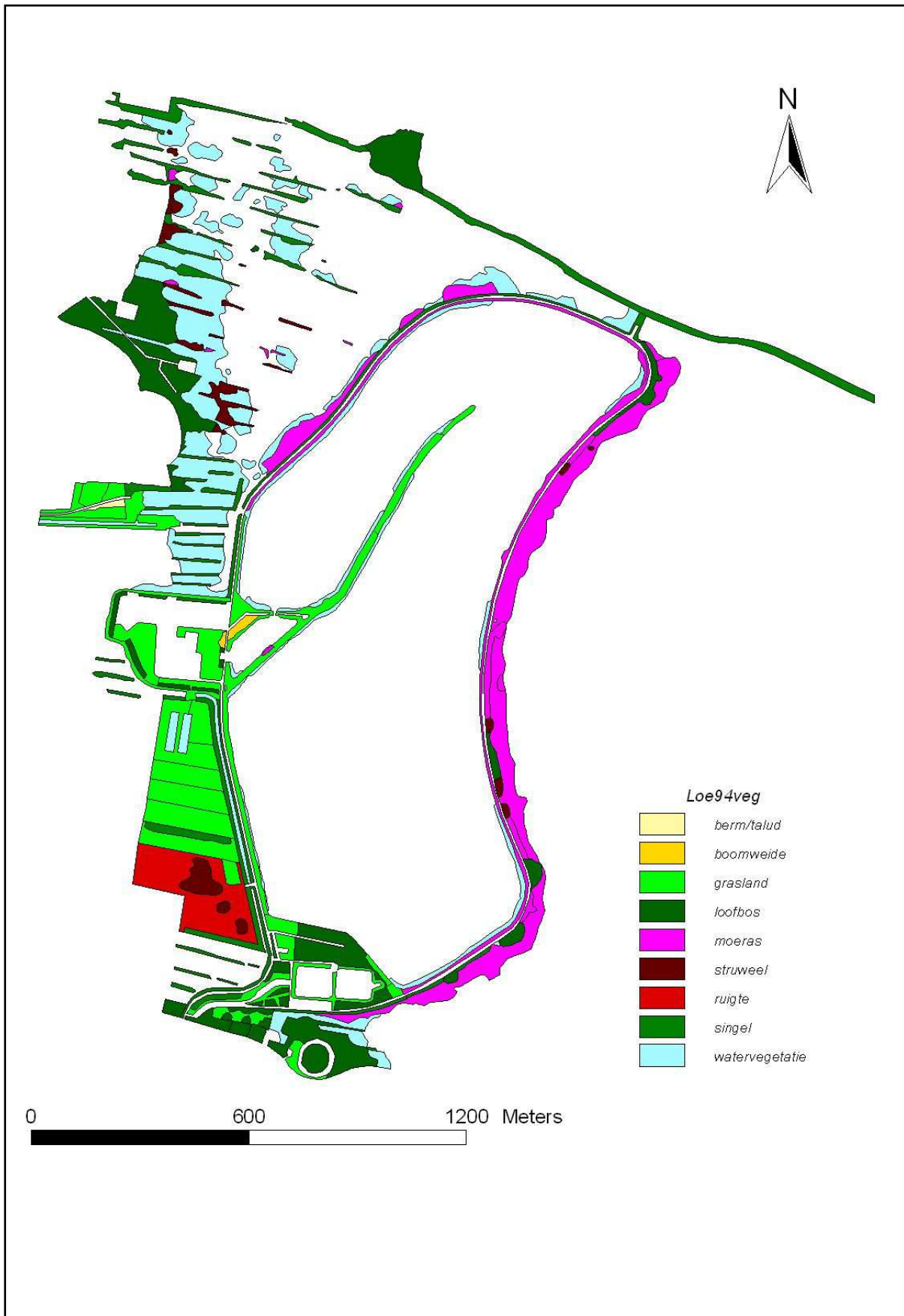
Tevens is sinds 2012 het waterpeil van de oostelijke Loenderveense plas aangepast. In de winter is het peil in de plas oost 10 cm verhoogd van -1,1 naar -1,0 meter (onder NAP) en het zomerpeil is 10 cm verlaagd van -1,2 naar -1,3 meter (onder NAP). Door deze maatregel staat ene deel van het rietland 's winter deels onder water.

In 2009 is de kolonie purperreigers geheel gepredeerd door een vos. Om herhaling te voorkomen is het oostelijke deel van de ring aan beide zijden afgesloten met een vossenwerend hek. Voorafgaand aan het broedseizoen 2010 is in dit gedeelte de vos verdreven. Vanaf dat moment was de oostelijke ringdijk vrij van vos. Dit resulteerde niet in een direct herstel van de purperreigerkolonie maar wel tot een explosieve toename van broedende grauwe ganzen in dit deel. De sterke toename van broedende en vooral ruiende grauwe ganzen in het gebied leidde tot intensieve begrazing van het waterriet. Vanaf 2010 is deze voor rietvogels waardevolle rietkraag in enkele jaren nagenoeg volledig verdwenen.

Overzicht van de ligging Waterleidingplas in de omgeving

Vegetatiekaart van het onderzochte gebied met onmiddellijke omgeving (bron Waternet)

Hoofdstuk 3. Werkwijze

Het onderzoek is gedaan volgens de richtlijnen van het Broedvogel Monitoring Project (BMP) van SOVON (van Dijk 2004). Hierbij wordt het gebied een aantal malen volgens een vaste route geïnventariseerd. De waargenomen vogels worden ingetekend op een kaart, waarbij ook hun gedrag van belang is. Zo wordt aangetekend of sprake is van territorium indicerende waarnemingen (b.v. zang) of van nest indicerende waarnemingen (b.v. voedseltransport voor jongen). Er wordt niet bewust naar nesten gezocht, maar toevallig ontdekte nesten worden wel opgetekend. Volgens per soort omschreven richtlijnen wordt na het onderzoek bepaald waar men de aanwezigheid van een territorium mag aannemen. Voor details zie de richtlijnen van het BMP.

In 2009 zijn de veldkaarten nog met ouderwets handwerk omgezet in soortkaarten en vervolgens zijn met behulp van de criteria de broedterritoria vastgesteld en op kaart ingetekend. Vanaf 2010 is gewerkt met de webtoepassing www.broedvogelkartering.nl. Met dit programma worden de veldwaarnemingen per soort in een Google Map ingevoerd en worden de territoria automatisch berekend op basis van de BMP-criteria. Voor details zie Prop et al. 2010.

Het resultaat is per jaar een kaart met territoria. Bij de kaarten in dit rapport wordt deze aangegeven met een stippen, die ongeveer in het midden van de territoria liggen. Dit wil niet zeggen dat daar ook de nesten zijn. Een territorium is afgeleid uit een combinatie van waarnemingen. Daardoor kan de stip zelfs op een voor de betrokken soort ongeschikte plaats terecht komen. Meestal valt dit trouwens wel mee, maar bij soorten met een groot territorium kan het voorkomen.

Het terrein is in feite een dijk om een plas. Het is vaak moeilijk om bij het inventariseren de precieze plaats te bepalen. Daarom zijn door de Waternet om de honderd meter genummerde paaltjes geplaatst. Deze paaltjes stonden ook op de gebruikte kaart. Op deze manier was het meestal eenvoudig om de juiste positie van een waargenomen vogel te noteren.

Het gebied is te groot om met één groep in één morgen te inventariseren. Omdat de zangactiviteit van veel vogels in de loop van de ochtend afneemt, wordt na verloop van tijd de trefkans lager. Daarom werd met twee telgebieden gewerkt (bijlage 2). Bijna altijd konden deze stukken binnen twee uur geteld worden.

De tabel in bijlage 4 geeft de data van de gebrachte bezoeken. Alle tellingen begonnen een uur voor zonsopkomst. Omdat de activiteit van veel soorten in de loop van de ochtend kan variëren werd afwisselend met de klok mee en tegen de klok in geteld. Meestal waren er twee tellers per telgebied, incidenteel waren er één of drie tellers. Bij de avondrondes werden af en toe met geluidsapparatuur geluiden van de waterral weergegeven om een reactie uit te lokken. Verder werd geen gebruik gemaakt van kunstmatige geluiden.

Purperreigers werden wel waargenomen en ingetekend op de veldkaarten, maar de feitelijk aantallen werden vastgesteld door het tellen van de aantallen nesten. In de eerste jaren werd dit gedaan met vanuit een laagvliegend vliegtuig genomen foto's van het rietland. Later werden nesten geteld door Jan van der Winden door deze in het terrein op te zoeken.

Zwarte sterns zijn niet vastgesteld met de BMP-methode. Sinds 2006 zijn vlotjes neergelegd voor deze soort in de plas en vooral in het aangrenzende Terra Nova. De aantallen broedende paartjes op of bij deze vlotjes werden jaarlijks geteld door de hierbij betrokken vrijwilligers.

Een probleem bij deze inventarisatie vormden de grauwe ganzen. Deze soort broedt opvallend tussen het riet, en was permanent ook in grote groepen van waarschijnlijk niet broedende

(eerstejaars?) vogels aanwezig. Er is zeker gebroed. Wij hebben op een aantal plaatsen nesten met eieren en eischalen gevonden. De aantallen zijn echter niet te bepalen zonder systematisch naar de nesten te zoeken. Dit hebben wij buiten de werkwijze gehouden. Daarom wordt voor de grauwe gans alleen zijn aanwezigheid aangegeven.

Fuut

Foto: © Hugo Weenen

Hoofdstuk 4. Resultaten met bespreking per soort

Hier worden alle soorten waarvan in de loop van het onderzoek een territorium is vastgesteld apart besproken. De tabel naast de soortnaam geeft het aantal vastgestelde territoria per jaar. Van een aantal relatief talrijke soorten zijn als bijlage ook de stippenkaarten van de vijf laatste jaren opgenomen. Voor veel van deze soorten staan de stippenkaarten van de eerste vijf jaar in het vorige rapport. Bij deze kaarten staat ook een grafiek van de aantallen territoria per jaar. Daarnaast staat in de grafiek de variatie in Nederland zoals die blijkt uit het BMP van Sovon over de jaren 2004 t/m 2012 (2013 is nog niet beschikbaar). Deze laatste lijn is zo genormaliseerd dat het gemiddelde gelijk is aan het gemiddelde aantal territoria. Op deze manier is onmiddellijk te zien in hoeverre de variaties in Loenderveen overeenkomen met die in heel Nederland.

Dodaars *Tachybaptus ruficollis*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	0	0	1	0	0	0	0	0	0

De dodaars broedt vooral op kleine watertjes, maar hij kan ook op grote oppervlakken voorkomen als daar ondiepe gebieden met een rijke begroeiing aanwezig zijn. In de laatste vijf jaar werden geen territoria meer vastgesteld. Voor 2011 werd de soort in elk jaar waargenomen, maar daarna alleen nog maar in 2012. Dit zou op een afname kunnen wijzen. Landelijk is sprake van een lichte afname.

Fuut *Podiceps cristatus*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
14	11	14	14	13	10	5	4	7	5

Voor de fuut lijkt de Loenderveense Plas zeer geschikt. Hij broedt tussen de rietkragen. Het bepalen van de territoria is niet eenvoudig, omdat de vogels door elkaar kunnen zwemmen en zich ook regelmatig tussen het riet verschuilen. In de eerste vijf jaar zijn de aantallen stabiel, maar daarna dalen ze plotseling sterk. Landelijk dalen de aantallen sinds de eeuwwisseling, maar veel minder sterk dan in Loenderveen. Heeft de fuut last van het verdwijnen van het waterriet als broedgebied?

Geoorde fuut *Podiceps nigricollis*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	0	0	0	0	0	0	0	1	0

De geoorde fuut is een soort van vrij besloten ondiepe plassen. Alleen in 2012 is de soort waargenomen. Deze waarneming, in het noordwesten aan de buitenkant van het gebied, was voldoende om een territorium te mogen aannemen.

Purperreiger *Ardea purpurea*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	1	12	14	15	3	2	2	0	0

De purperreiger broedt in rietland. Hier broedt hij aan de uiterste buitenkant van het riet aan de oostzijde van het gebied. Tot 2008 was het daar nat genoeg om te zorgen dat de vos de nesten niet leegroeft. In 2009 was echter wel sprake van predatie door een vos. Er werden maatregelen genomen om hem buiten het betrokken gebied te houden, maar desondanks verdwenen de purperreigers als broedvogel. Ook in de latere jaren werden purperreigers waargenomen, maar die kwamen waarschijnlijk van de kolonie in Breukeleveense Plas. Landelijk neemt de purperreiger toe, maar hij staat wel op de Rode Lijst (status bedreigd).

Knobbelzwaan *Cygnus olor*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	0	0	0	3	2	0	2	0	0

De knobbelzwaan broedt in allerlei waterrijk gebied. Hoewel de soort in alle jaren waargenomen werd vonden we alleen in 2008, 2009 en 2011 territoria. Die lagen over het gebied verspreid. Omdat

knobbelzwanen zeer opvallend broeden is het niet aannemelijk dat wij veel nesten gemist hebben. Landelijk zijn de aantallen stabiel.

Grauwe Gans *Anser anser*

Bij alle bezoeken zijn grauwe ganzen waargenomen. Soms waren dat er vele honderden. Het ging dan om grote groepen die duidelijk niet uit broedvogels bestonden. Op een aantal plaatsen hebben we ook eierschalen gevonden die waarschijnlijk door een vos uit een nest geroofd waren. Er is dus wel in het gebied gebroed. Dit blijkt ook uit gegevens van de beheerder van Waternet, die grote aantallen eieren heeft aangeprikt om uitkomen te voorkomen. Als de nesten eenmaal uit waren zagen wij vaak ganzen met jongen, maar omdat de jongen bijna vanaf het uitkomen mobiel zijn kunnen die ook uit nesten buiten het gebied komen. Het is daarom voor ons onmogelijk om ook maar een idee te geven hoeveel nesten er aanwezig zijn. Om dat te weten zou er naar nesten moeten worden gezocht, en dat is niet in overeenstemming met de BMP methode.

Waterriet

Foto: onbekend

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	1	0	0	0	0	1	0	1	0

Nijlgans *Alopochen aegyptiacus*

De nijlgans broedt meestal in bomen. Geschikte bomen zijn niet talrijk in het onderzochte gebied, maar wel in de omgeving. In twee jaar waren er voldoende waarnemingen om een territorium aan te mogen nemen, maar of ze echt in het terrein gebroed hebben is niet zeker. Landelijk neemt de nijlgans nog steeds sterk toe.

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	0	0	0	1	0	0	0	1	0

Bergeend *Tadorna tadorna*

In alle jaren werden bergeenden waargenomen. Alleen in 2012 waren er voldoende waarnemingen om een territorium aan te mogen nemen. Als er gebroed is gebeurde dat in de omgeving van de plas waar de voorbewerking van het water met ijzer plaats vindt. Bergeenden broeden meestal in holtes. Mogelijk broeden de eenden ergens onder een gebouw.

Krakeend *Anas strepera*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	0	0	1	0	2	0	0	1	1

De kraakeend broedt in ruige vegetatie langs het water. Hij werd in alle jaren waargenomen, maar niet altijd voldeden deze waarnemingen aan de criteria voor een territorium. In 2009, 2012 en 2013 was dat wel het geval. Landelijk neemt de kraakeend sterk toe.

Wilde Eend *Anas platyrhynchos*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
2	0	3	4	3	2	2	3	6	4

Wilde eenden broeden zeer versholven op allerlei plekken. Een territorium vaststellen is daarom heel moeilijk en de juiste plek vinden is nog moeilijker. Duidelijk is dat er ieder jaar een aantal in ons gebied broeden. Waarschijnlijk is deze soort onderteld. Landelijk is sprake van een afname.

Krooneend *Netta rufina*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	0	0	0	1	0	3	0	3	3

De eerste krooneend werd in 2008 waargenomen. Sindsdien zijn in drie jaar territoria vastgesteld. De krooneend heeft zuiver water nodig omdat hij vooral leeft van kranswieren. Landelijk neemt hij sterk toe.

Tafeleend *Aythya ferina*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	3	3	0	0	0	1	0	1	0

De tafeleend werd in de laatste vijf jaar in elk jaar waargenomen, maar alleen in 2010 en 2012 mochten we een territorium aannemen. Landelijk zijn de aantallen stabiel.

Kuifeend *Aythya fuligula*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
11	9	6	4	4	3	16	10	21	17

De kuifeend nam in de eerste zes jaar van de tellingen geleidelijk af, maar daarna zagen wij een spectaculaire toename. Neemt het voedsel van deze duikeend toe? Landelijk is sprake van een geleidelijke toename.

Brilduiker *Bucephala clangula*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	0	0	0	0	1	0	0	0	0

De brilduiker werd in alle jaren waargenomen, maar meestal te vroeg in het seizoen om een wintergast uit te kunnen sluiten. Alleen in 2009 was een paartje langdurig aanwezig. Er werden overigens geen jongen gezien. Landelijk is de brilduiker een zeldzame broedvogel in nogal wisselende aantallen.

Bruine Kiekendief *Circus aeruginosus*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	1	0	0	0	0	0	0	0	0

Alleen in 2012 waren er geen waarnemingen van de bruine kiekendief. Na 2005 echter werden in geen enkel jaar de criteria voor een territorium gehaald. Landelijk gaat deze soort achteruit.

Havik *Accipiter gentilis*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	1	0	0	0	0	0	0	0	0

De havik is in alle jaren waargenomen. Na 2005 voldeden de waarnemingen echter niet aan de criteria voor een territorium. Landelijk neemt de havik licht toe.

Boomvalk *Falco subbuteo*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	0	1	0	1	0	0	0	0	0

De laatste vijf jaar is de boomvalk maar in twee jaren waargenomen. In geen van die jaren mochten we een territorium aannemen. Landelijk is de trend de laatste jaren stabiel.

Waterral *Rallus aquaticus*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
7	6	7	6	4	1	0	0	0	0

De waterral was redelijk stabiel in de eerst vijf jaar maar in de tweede vijf jaar is hij zeer snel verdwenen. Alleen in 2009 was er nog een territorium bij paaltje 51. Mogelijk heeft het verdwijnen van het waterriet hierbij een rol gespeeld. Landelijk is sprake van een lichte afname.

Waterhoen *Gallinula chloropus*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	1	0	0	1	0	0	0	0	0

In de laatste vijf jaar is het waterhoen maar in één jaar waargenomen. Er waren onvoldoende waarnemingen om een territorium te mogen aannemen. Landelijk is sprake van een matige afname. In de Vechtplassen blijkt het waterhoen alleen in de omgeving van bebouwing nog in redelijke aantallen voor te komen.

Meerkoet *Fulica atra*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
16	8	10	13	13	13	11	9	10	8

Het aantal meerkoeten blijft min of meer stabiel, al lijken de laatste jaren de aantallen wat aan de lage kant. Opvallend is dat in sommige jaren de territoria geclusterd lijken rond het gebied bij de strekdam, terwijl in andere jaren daarvan geen sprake is. Landelijk neemt de meerkoet af.

Kievit *Vanellus vanellus*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	0	0	3	2	0	2	4	7	8

De kievit heeft geprofiteerd van het maaien van de ruigte aan de oostkant van het gebied. Het daardoor ontstane uiterst natte grasland telt steeds meer territoria. De maatregelen om de vos hier weg te houden maken het gebied waarschijnlijk nog aantrekkelijker. Landelijk ziet men een afname.

Tureluur *Tringa totanus*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	0	0	0	0	0	0	0	5	4

De natte dotterbloemhooilanden in het oosten blijken de laatste jaren ook geschikt te zijn geworden voor de tureluur. De soort werd al de meeste jaren waargenomen maar de laatste twee jaar waren er meerdere territoria aanwezig. Het alarmerende gedrag van deze vogels wijst er op dat er ook echt gebroed is. Opvallend is dat de territoria in 2012 geclusterd waren rond paaltje 30 en in 2013 rond paaltje 26. Dit zou er op kunnen wijzen dat subtiele verschillen binnen het terrein belangrijk zijn voor de tureluur. Landelijk neemt de tureluur af.

Watersnip *Gallinago gallinago*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	0	0	0	0	0	0	0	1	1

Het natte weiland dat in het oosten van het gebied is ontstaan blijkt ook geschikt te zijn voor een kritische weidevogel als de watersnip. Nadat de soort in bijna alle jaren was gezien mochten we de laatste twee jaar een territorium aannemen. Dit is een Rode Lijst-soort die landelijk afneemt.

Houtsnip *Scolopax rusticola*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	0	1	0	2	1	0	0	0	0

De houtsnip werd in 2009 en 2010 waargenomen, maar alleen in het eerste jaar mocht een territorium aangenomen worden. Omdat de territoriumvluchten van een houtsnip een groot gebied kunnen bestrijken is het niet zeker dat in het gebied gebroed is.

Zwarte Stern *Chlidonias niger*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	0	10	10	11	26	0	13	7	22

De zwarte stern broedt in wisselende aantallen op vlotjes in Terra Nova, dat ten westen van het onderzochte gebied ligt. De zwarte stern staat als bedreigd op de Rode Lijst. Landelijk is hij stabiel.

Houtduif *Columba palumbus*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	0	1	0	0	0	0	0	1	0

In alle jaren werd de houtduif waargenomen, maar alleen in 2012 mochten we een territorium aannemen. De houtduif broedt vaak laat in het jaar; het is mogelijk dat daardoor territoria gemist zijn. Landelijk neemt de houtduif de laatste jaren wat toe.

Koekoek *Cuculus canorus*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
3	4	3	4	4	3	4	4	4	1

De aantallen van de koekoek zijn opvallend stabiel. Alleen in 2013 was het aantal duidelijk lager. De toekomst zal leren of dat een trend is. De soort staat als kwetsbaar op de Rode Lijst. Landelijk is de stand stabiel.

Bosuil *Strix aluco*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	0	1	0	0	0	1	0	1	1

In drie jaar werd een territorium vastgesteld, in alle gevallen net ten westen van het onderzoeksgebied. In de andere jaren werd de soort niet waargenomen. Landelijk is deze soort stabiel

IJsvogel *Alcedo atthis*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	0	0	0	1	2	0	0	0	0

Alleen in 2008 en 2009 waren er territoria van de ijsvogel. Hij is echter in meer jaren waargenomen. De laatste jaren is het aantal ijsvogels sterk verminderd door vorstperiodes gedurende de winter. Dit is een Rode Lijst-soort die landelijk de laatste jaren afneemt.

Grote Bonte Specht *Dendrocopus major*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	0	1	1	1	0	3	0	5	1

De grote bonte specht lijkt toe te nemen. Wij vonden hem overal behalve aan de oostkant, maar in sterk variërende aantallen. De interpretatie van de waarnemingen is vaak moeilijk. Landelijk neemt de grote bonte specht toe.

Boerenwaluw *Hirundo rustica*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	0	0	0	0	1	1	0	1	0

In alle jaren zagen we boerenwaluwen jagen boven de plas. In drie jaar was ook sprake van een territorium. In alle gevallen was dat bij het bruggetje bij de waterinlaat bij paaltje 51. Broeden onder bruggen is niet ongebruikelijk voor deze soort. Het kan gestimuleerd worden door het aanbrengen van nestplankjes onder de brug. Landelijk neemt de soort toe.

Witte Kwikstaart *Motacilla alba*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	1	1	2	1	2	1	2	2	1

Deze soort was in alle jaren in kleine aantallen aanwezig. Een vaste plek is bij het bruggetje bij paal 51. De andere territoria zijn altijd bij gebouwtjes of bruggen. Landelijk neemt de soort af.

Winterkoning *Troglodytes trochloodytes*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
27	30	25	30	22	16	9	10	18	13

In de tweede vijf jaar van de telling is de winterkoning wat afgenomen. De soort is gevoelig voor vorst, gezien de minder zachte winters in de laatste jaren zou dat een verklaring kunnen zijn. Hij broedt overal in struikgewas behalve aan de oostkant van de plas. Landelijk neemt de winterkoning de laatste jaren ook af.

Heggemus *Prunella modularis*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	0	0	2	3	4	3	0	0	0

Opvallend is dat territoria van de heggemus alleen van 2007 tot en met 2010 zijn vastgesteld, maar dan in elk jaar meerdere. Oorzaken hiervoor zijn duister. In de meeste andere jaren werd hij wel waargenomen. De heggemus zingt vaak erg vroeg in het seizoen en kan daardoor gemist worden. Alle territoria lagen in de zuidelijke helft van het gebied. Landelijk neemt de soort wat af.

Roodborst *Erithacus rubecula*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
5	4	0	6	3	2	2	1	1	2

De laatste vijf jaar waren er weinig roodborsten. Alle territoria lagen in het uiterste zuiden van het gebied. Landelijk is de soort stabiel.

Gekraagde Roodstaart

Phoenicurus phoenicurus

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	0	0	0	0	0	0	1	0	0

In 2011 werd een territorium van de gekraagde roodstaart vastgesteld. Dit lag in het zuidoosten van het gebied. Alleen in 2008 werd de soort verder waargenomen. Landelijk neemt de soort wat toe.

Blauwborst *Luscinia svecica*

De blauwborst vonden we in eerste instantie in de zuidoosthoek van het gebied. Van daaruit breidde hij zich geleidelijk uit, maar het laatste jaar was hij weer alleen aanwezig bij de oorspronkelijke plaats. Landelijk neemt de soort toe.

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	2	0	1	1	1	1	3	5	1

Merel *Turdus merula*

We troffen de merel overal aan waar opgaande bomen zijn. Zoals bij meer zangvogels variëren de aantallen territoria sterk zonder dat er een duidelijke trend aanwezig is. De landelijke index is licht oplopend, als deze variaties echt zijn moeten ze dus een plaatselijke oorzaak hebben.

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
15	17	10	13	17	24	4	12	12	17

Zanglijster *Turdus philomelos*

Zanglijsters bewonen vooral bosranden. De territoria lagen overal waar wat opgaand bos te vinden is. Ook hier zie we grote variaties van jaar tot jaar zonder trend. Landelijk is de soort stabiel.

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
5	7	3	6	9	4	2	2	3	4

Grote Lijster *Turdus viscivorus*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	0	0	0	1	0	0	0	0	0

De laatste vijf jaar is de soort alleen in 2010 waargenomen, maar er zijn niet voldoende waarnemingen voor een territorium. Landelijk neemt deze soort af.

Sprinkhaanzanger *Locustella naevia*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
6	4	4	10	6	3	1	1	1	2

De sprinkhaanzanger is na 2009 sterk afgenomen. Landelijk neemt de soort juist toe. Het lijkt er op dat het terrein minder geschikt is geworden. Mogelijk hangt dit gedeeltelijk samen met het regelmatig maaien van het moeras in het oosten waardoor nogal wat ruigte is verdwenen. In vroegere jaren waren er in dit gebied veel territoria.

Snor *Locustella lucinioides*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
19	25	17	14	23	10	16	14	13	4

Ook de snor is tegen de landelijke trend in afgenomen. De snor broedt in het riet. Omdat hij vroeg begint te broeden is het van belang dat er overjarig riet aanwezig is. Het lijkt daarom waarschijnlijk dat de afname van het riet de mogelijkheden voor broeden heeft beperkt. De soort staat als kwetsbaar op de Rode Lijst.

Rietzanger *Acrocephalus schoenobaenus*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
67	73	81	85	95	109	103	147	84	102

De rietzanger is de talrijkste broedvogel van dit gebied. Hij broedt niet in het riet maar in een zone die wat struiken bevat en meer naar de kant ligt. Er is sprake van een toename, die overigens opvallend goed overeenkomt met de landelijke trend. Er lijkt dan ook nog geen reden om ons zorgen te maken over de recente kleine achteruitgang.

Bosrietzanger *Acrocephalus palustris*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
6	3	0	0	0	3	1	0	0	0

De bosrietzanger wisselt sterk in aantal, maar hij lijkt toch wel te zijn afgenomen. De laatste drie jaar is hij zelfs niet meer waargenomen. Mogelijk speelt ook hier het maaien van het moeras in het oosten een rol. Landelijk neemt de bosrietzanger wat toe.

Kleine Karekiet *Acrocephalus scirpaceus*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
76	67	93	68	54	48	47	38	34	27

In het vorige rapport hadden we de indruk dat de kleine karekiet achteruit ging. Deze trend heeft zich de afgelopen vijf jaar versterkt voortgezet. Landelijk gaat deze soort daarentegen iets vooruit. De oorzaak moet wel haast liggen in de afname van geschikte plekken met riet. Op de landtong is de kleine karekiet nu de meeste jaren geheel afwezig.

Grote Karekiet *Acrocephalus arundinaceus*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
13	25	20	16	10	6	5	4	3	3

De achteruitgang van deze soort, die als bedreigd op de Rode Lijst staat, heeft zich helaas voortgezet. Alleen een paar plekken aan de westkant van de plas zijn nu nog bezet. Het lijkt wel zeker dat het verdwijnen van het waterriet een belangrijke invloed heeft, want landelijk lijkt deze soort de laatste jaren stabiel.

Grauwe Vliegenvanger *Muscicapa striata*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	0	0	0	0	0	1	0	0	0

In 2010 is een territorium vastgesteld bij paaltje 39. Landelijk is de soort de laatste jaren stabiel.

Nachtegaal *Luscinia megarhynchos*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	0	0	0	0	0	0	1	2	0

In twee jaar konden we territoria van de nachtegaal vaststellen. In beide jaren lag een territorium ter hoogte van paaltje 24. In 2012 was er ook een territorium bij paaltje 6. Landelijk is de soort stabiel.

Spotvogel *Hippolais icterina*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	1	0	0	0	0	0	0	1	1

In 2012 en 2013 is voor het eerst na jaren weer een territorium van de spotvogel waargenomen. Beide jaren lag het territorium in het noordoosten van het gebied. Landelijk is de soort nu stabiel, maar vanwege eerdere afname staat hij als kwetsbaar op de Rode Lijst.

Tuinfluitier *Sylvia borin*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
29	12	8	21	38	36	31	28	12	11

De tuinfluitier is een soort van lage bosjes. Hier komt hij overal voor waar bos te vinden is. Opvallend zijn ook hier de sterke variaties over de jaren. Landelijk is daarvan niets te vinden, wat suggereert dat er een plaatselijke oorzaak zou zijn. Wat dat dan is blijft vooralsnog een raadsel.

Zwartkop *Sylvia atricapilla*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
12	2	5	5	9	12	14	14	11	14

In de eerste vijf jaar van ons onderzoek fluctueerde de aantallen van de zwartkop sterk, maar in de vijf jaar daarna lijken de aantallen stabiel. De zwartkop heeft een voorkeur voor een wat hoger opgaand bos dan de tuinfluitier, maar ondergroei moet wel aanwezig zijn. Landelijk neemt de zwartkop toe.

Tjiftjaf *Phylloscopus collybita*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
33	24	14	29	30	23	22	31	27	22

De tjiftjaf heeft voorkeur voor opgaand bos met ondergroei. Hij komt overal voor waar bos is te vinden. De aantallen schommelen, maar zijn in grote lijnen stabiel. Landelijk is sprake van een matige toename.

Fitis *Phylloscopus trochilus*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
20	22	19	20	20	22	16	17	18	13

De fitis lijkt de laatste jaren achteruit te gaan. Dit is tegen de landelijke trend in. Mogelijk worden sommige bosjes te oud voor deze pionierssoort. Ook kan het nieuwe maaibeheer aan de oostkant van het terrein een rol spelen. Daardoor zijn plaatselijk nogal wat jonge boompjes en struiken verdwenen. Hij komt voor in alle bossen, met uitzondering van het bos in het zuidwesten.

Baardman *Panurus biarmicus*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
6	0	0	0	0	0	0	0	0	0

De baardman is de afgelopen vijf jaar niet waargenomen. Landelijk neemt de soort af. Ook het verdwijnen van het riet kan een rol spelen.

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013

Staartmees *Aegithalos caudatus*

0	0	1	0	0	0	0	0	1	0
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

In alle jaren werd de staartmees waargenomen. Alleen in 2012 mochten we een territorium aannemen in het zuidwesten van het gebied. De staartmees is de laatste jaren stabiel.

Pimpelmees *Cyanistes caeruleus*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	4	7	3	5	4	1	6	6	5

De aantallen territoria van de pimpelmees variëren wild, zonder dat er een trend in valt te ontdekken. Dit heeft geen relatie met de landelijke trend, die stabiel is. De territoria liggen verspreid over de bosgebieden.

Koolmees *Parus major*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
3	8	4	4	6	6	4	5	8	8

Ook de aantallen van de koolmees schommelen, terwijl de landelijke trend stabiel is. De territoria zijn verspreid over de bosjes.

Boomkruiper *Certhia brachydactyla*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	0	1	0	0	0	0	0	0	0

In de meeste jaren zijn boomkruipers waargenomen, maar de laatste vijf jaar niet genoeg om een territorium te mogen aannemen. De soort wordt makkelijk gemist. Landelijk neemt hij toe.

Gaai *Garrulus glandarius*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	0	1	0	1	1	0	1	1	0

Van de gaai werd in drie van de laatste vijf jaar een territorium vastgesteld. In alle gevallen lag dat in het zuidoosten van het gebied. De soort werd wel elk jaar waargenomen. Landelijk is deze soort de laatste jaren stabiel.

Vink *Fringilla coelebs*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
9	7	8	7	8	3	4	9	13	5

De vink is in nogal variërende aantallen aanwezig in stukken met opgaand bos. Dit ligt vooral in het westen en zuidwesten van het gebied. In sommige jaren met veel territoria zijn er ook vestigingen in het noorden. Landelijk neemt de vink toe.

Goudvink *Pyrrhula pyrrhula*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	0	0	0	0	0	0	0	2	0

De goudvink is de afgelopen vijf jaar alleen in 2012 waargenomen, maar toen mochten we ook twee territoria noteren. Deze lagen beide in het zuiden van het gebied. Landelijk neemt de goudvink toe.

Groenling *Carduelis chloris*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	0	0	0	0	0	0	0	1	0

De groenling werd de afgelopen vijf jaar elk jaar waargenomen, maar alleen in 2012 mochten we een territorium aannemen. Dit lag bij paaltje 50. Landelijk neemt de groenling de laatste jaren sterk toe.

Putter *Carduelis carduelis*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
5	8	2	0	0	0	1	0	0	0

De putter is ten opzichte van de eerste jaren van het onderzoek duidelijk achteruit gegaan. Alleen in 2010 vonden we nog een territorium in het zuidoosten van het gebied. Hij werd wel in alle jaren waargenomen. Landelijk neemt de putter juist sterk toe.

Rietgors *Emberiza schoeniclus*

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
35	39	39	42	40	37	42	36	29	31

De rietgors komt door bijna het hele gebied voor. Alleen in het zuidwesten is een stuk waar ze vaak ontbreken. De optimale biotoop van de rietgors lijkt op die van de rietzanger, en dat blijkt ook wel als we de kaarten vergelijken. De aantallen zijn opmerkelijk constant, net als de landelijke trend, maar de laatste twee jaar zijn ze aan de lage kant.

Ijsvogel

Foto: ©Roelof Molenaar

Tabel 1.: Aantal broedterritoria voor de jaren 2004 – 2013

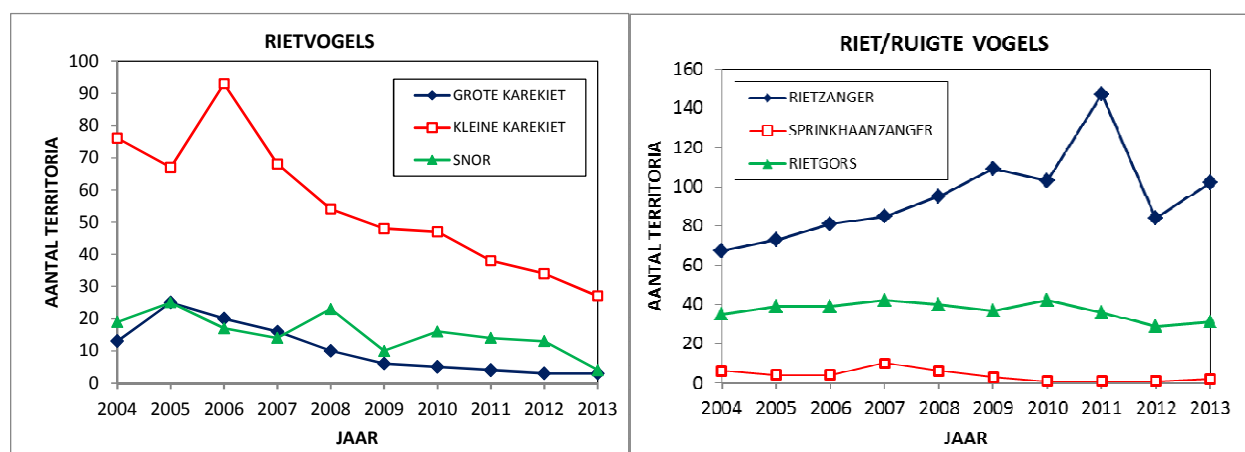
Broedterritoria	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Baardman	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bergeend	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0
Blauwborst	0	2	0	1	1	1	1	3	5	1
Boerenwaluw	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0
Boomkruiper	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Boomvalk	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
Bosrietzanger	6	3	0	0	0	3	1	0	0	0
Bosuil	0	0	1	0	0	0	1	0	1	1
Brilduiker	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Bruine Kiekendief	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Dodaars	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Fitis	20	22	19	20	20	22	16	17	18	13
Fuut	14	11	14	14	13	10	5	4	7	5
Gaai	0	0	1	0	1	1	0	1	1	0
Gekraagde Roodstaart	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Geoorde Fuut	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Goudvink	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
Grasmus	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Grauwe Vliegenvanger	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Groenling	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Grote Bonte Specht	0	0	1	1	1	0	3	0	5	1
Grote Karekiet	13	25	20	16	10	6	5	4	3	3
Grote Lijster	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Havik	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Heggemus	0	0	0	2	3	4	3	0	0	0
Houtduif	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0
Houtsnip	0	0	1	0	2	1	0	0	0	0
Ijsvogel	0	0	0	0	1	2	0	0	0	0
Kievit	0	0	0	3	2	0	2	4	7	8
Kleine Karekiet	76	67	93	68	54	48	47	38	34	27
Knobbelzwaan	0	0	0	0	3	2	0	2	0	0
Koekoek	3	4	3	4	4	3	4	4	4	1
Koolmees	3	8	4	4	6	6	4	5	8	8
Krakeend	1	0	0	1	0	2	0	0	1	1
Krooneend	0	0	0	0	1	0	3	0	3	3
Kuifeend	11	9	6	4	4	3	16	10	21	17
Meerkoet	16	8	10	13	13	13	11	9	10	8
Merel	15	17	10	13	17	24	4	12	12	17
Nachtegaal	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0
Nijlgans	1	1	0	0	0	0	1	0	1	0
Pimpelmees	1	4	7	3	5	4	1	6	6	5
Purperreiger	1	1	12	14	15	3	2	2	0	0
Putter	5	8	2	0	0	0	1	0	0	0
Rietgors	35	39	39	42	40	37	42	36	29	31
Rietzanger	67	73	81	85	95	109	103	147	84	102
Roodborst	5	4	0	6	3	2	2	1	1	2
Snor	19	25	17	14	23	10	16	14	13	4
Spotvogel	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1
Sprinkhaanzanger	6	4	4	10	6	3	1	1	1	2
Stार्टmees	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0
Tafeleend	0	3	3	0	0	0	1	0	1	0
Tjiftjaf	33	24	14	29	30	23	22	31	27	22
Tuinfluter	29	12	8	21	38	36	31	28	12	11
Tureluur	0	0	0	0	0	0	0	0	5	4
Vink	9	7	8	7	8	3	4	9	13	5
Waterhoen	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0
Waterral	7	6	7	6	4	1	0	0	0	0
Watersnip	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Wilde eend	2	0	3	4	3	2	2	3	6	4
Winterkoning	27	30	25	30	22	16	9	10	18	13
Witte Kwikstaart	0	1	1	2	1	2	1	2	2	1
Zanglijster	5	7	3	6	9	4	2	2	3	4
Zwarte Stern	0	0	10	10	11	26	0	13	7	22
Zwartkop	12	2	5	5	9	12	14	14	11	14
Totaal aantal territoria	450	431	436	459	482	446	383	435	392	362

Hoofdstuk 5. Algemene trends, aanbevelingen en dankwoord

De periode van tien jaar achtereenvolgend inventariseren van de broedterritoria geeft boeiend beeld van de ontwikkelingen in de tijd. Het totale aantal territoria lijkt in de afgelopen tien jaar wat gedaald te zijn. Dit resultaat is overigens nauwelijks significant. Het lijkt vooral een gevolg van de afname van grote en kleine karekiet. Er zijn verder grote verschillen tussen de vogels van allerlei biotopen.

Rietvogels

In bijgaande grafieken staan de aantalsontwikkelingen van de rietvogels in de periode 2004-2013. Bij deze groep zijn twee subgroepen te onderscheiden. Bij de vogels die echt in het riet broeden, grote karekiet, kleine karekiet en snor blijkt sprake van 70 – 80% afname. De vogels die broeden in riet dat aan het verruigen is en daardoor wat struiken bevat, rietzanger en rietgors, blijken zich goed te handhaven. De sprinkhaanzanger tenslotte broedt in een verder stadium van verruiging en deze is weer duidelijk achteruit gegaan.

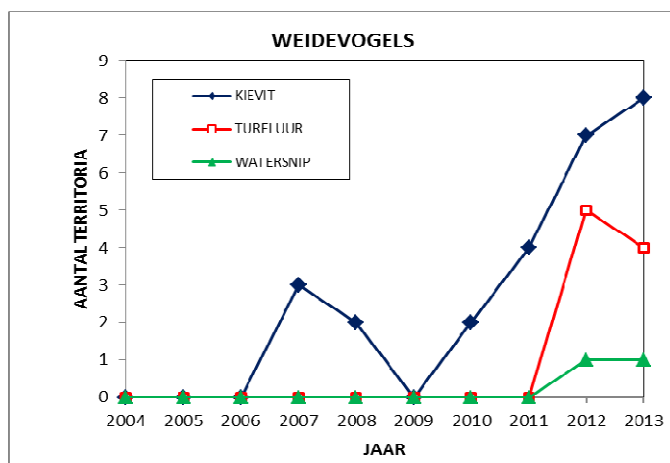
Moerasvogels

De aantal purperreigernesten is na een sterke opleving als gevolg van een ontstane kolonie weer tot nul gereduceerd. In eerste instantie heeft een vos de kolonie verjaagd en later was er onvoldoende geschikt nestbiotoop als gevolg van verdwenen waterrietmoeras. Het aantal waterrallen is van 2004 tot 2010 afgenomen van 8 naar 0 en is sindsdien is er geen enkele meer gehoord.

De zwarte stern broedde bijna niet in het eigenlijke gebied. Sinds 2006 zijn vlotjes neergelegd voor deze soort in de plas en vooral in het aangrenzende Terra Nova. De vlotjes in de plas bleken te weinig beschut te liggen (bij enkele werd wel een broedpoging gedaan) en vanaf 2007 werden alleen nog in Terra Nova vlotjes gelegd. In alle jaren werd succesvol gebroed.

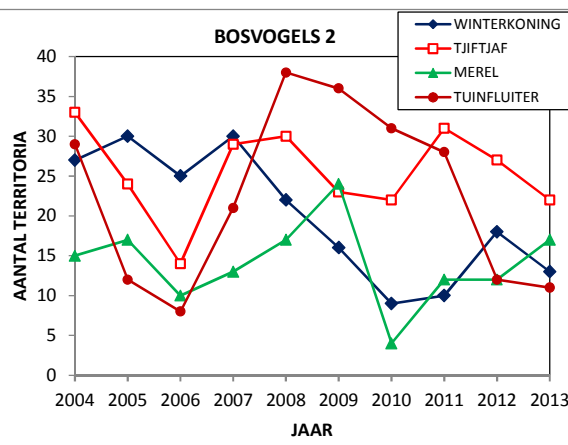
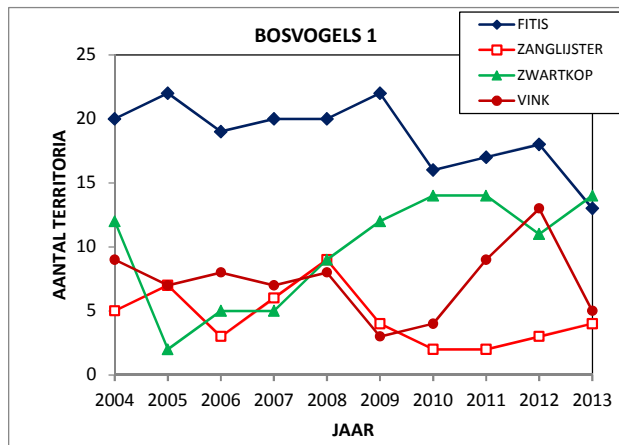
Weidevogels

Het nieuw ontstane natte weiland blijkt een toenemende aantrekkingskracht te ontwikkelen voor de weidevogels Kievit, tureluur en zelfs de kritische watersnip. Het is zeker interessant om de verdere ontwikkeling van de vogels in dit terrein te volgen.

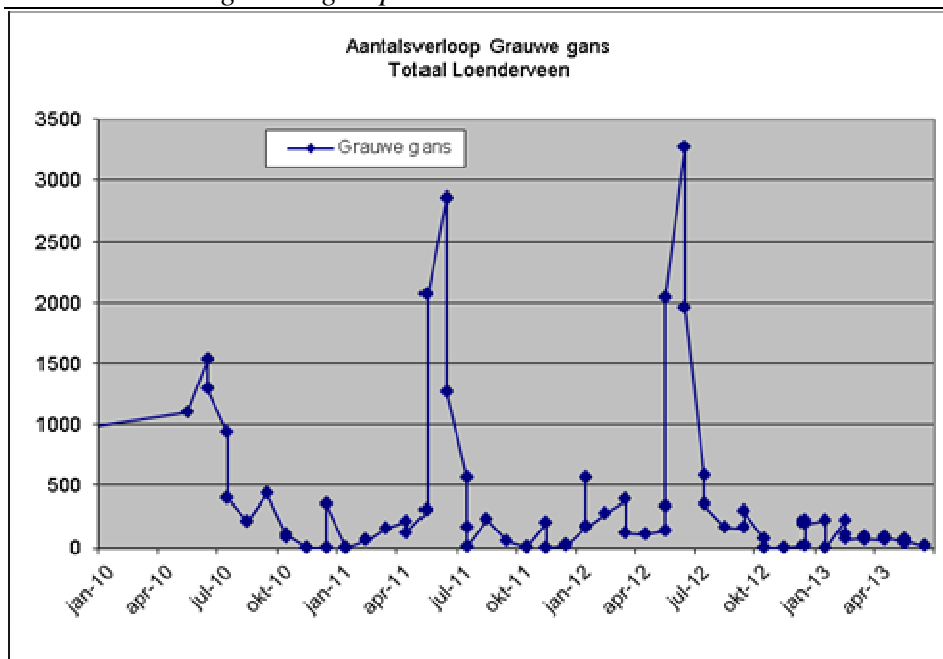
Bosvogels

Bosvogels vormen een wat bijzondere categorie in dit waterige gebied. Een langdurige trend is voor eigenlijk geen enkele soort uit deze groep te ontdekken. Opvallend is dat slechts enkele soorten zoals fitis en tjiftjaf redelijk stabiel zijn. Veel soorten vertonen zeer sterke fluctuaties in aantallen. In de onderstaande grafieken zijn een aantal voorbeelden te vinden; zoals de tuinfluiter, zwartkop en merel. Ook veel soorten die in kleinere aantallen gevonden zijn vertonen schommelingen die geen enkel verband lijken te hebben met de landelijke trend, die voor bosvogels meestal weinig fluctueert.

Grauwe ganzen

Er is met de BMP methode geen onderzoek gedaan naar aantallen territoria van grauwe gans. De aantallen grauwe ganzen worden wel standaard bepaald in de Sovon watervogeltellingen, die al sinds 2001 worden uitgevoerd. Deze telling wordt echter uitgevoerd in de maanden september tot en met april en geven helaas geen gegevens over aantallen in de periode mei tot en met augustus. Recent zijn wel tellingen van aantallen grauwe ganzen in de zomermaanden uitgevoerd. Het resultaat hiervan staat in bijgaande grafiek (bron Gerard ter Heerdt)

In de jaren 2011 en 2012 bleken er in de maanden juni en juli grote aantallen (ruiende) grauwe anzen in het gebied te verblijven. Met name deze ganzen waren verantwoordelijk voor het afgrazen van het riet. In 2013 is geëxperimenteerd met intensief en selectief wegjagen van de grauwe ganzen. Dit leidde tot het wegblijven van de grote piek in aantallen in het gebied. Dit heeft in 2013 al geleid tot een duidelijk zichtbaar eerste herstel van het waterriet (bron Gerard ter Heerdt). Het herstel is nog pril en niet op volledige hoogte. De verwachting is dat het herstel in enkele jaren volledig kan zijn, mits de begrazing door grauwe gans vermeden kan worden.

Voortzetting van het onderzoek naar de broedvogels is daarom zeker interessant en belangrijk.

Vele handen maken licht werk. Dit geldt ook voor het uitvoeren van deze broedvogelinventarisaties. Veel vrijwilligers van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken hebben bijgedragen. Ervaren teller en ook beginnende tellers zijn in een goed teamverband opgetrokken. Naast een goed overzicht van de broedvogels in het terrein heeft dit in 10 jaar ook tot meer opgeleide tellers geleid. In bijlage 3 staan alle tellers genoemd. Zonder hen was dit dus allemaal niet mogelijk en daarom is hen veel dank verschuldigd.

Echter ook de beheerder Waternet heeft laten zien, dat zij graag met ons als vrijwilligers werkt. De samenwerking was niet altijd foutloos, maar wel voortreffelijk. Speciaal woord van dank gaat hierbij uit naar Nico Bouman en Gerard ter Heerdt. Het is aan de goede samenwerking te danken, dat dit project alle jaren zo probleemloos is verlopen.

Bijlage 1. Geraadpleegde literatuur

Van Dijk, A.J. 2004. Handleiding Broedvogelmonitoring Project (Broedvogelinventarisatie in proefvlakken). SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Prop, D., J. Mooij & P. Spoorenberg, 2010. SOVON broedvogelkartering via internet. Het Vogeljaar 58 (2) 58-62

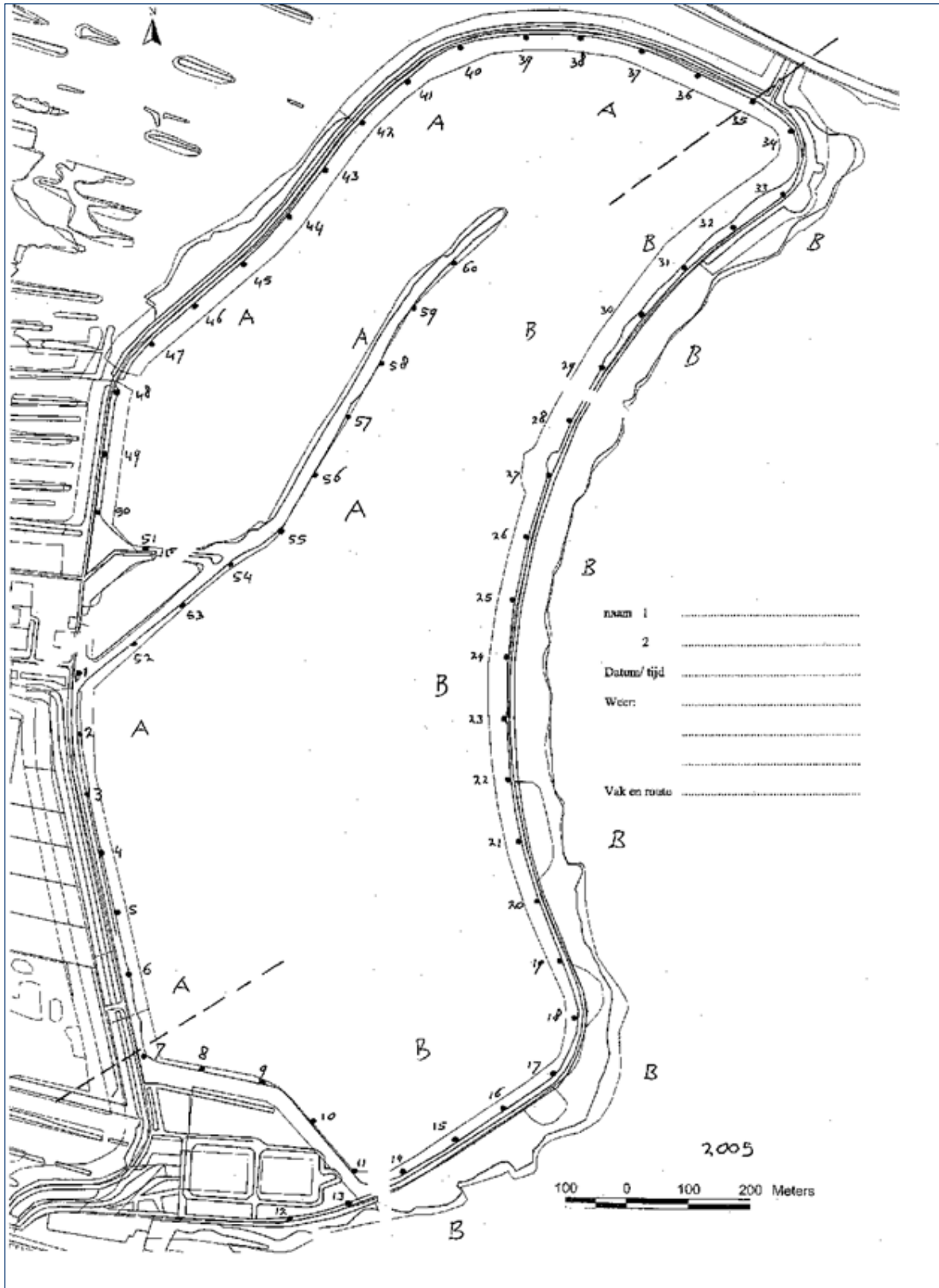
Spoorenberg, P. en J. Mooij, 2010. Broedvogelinventarisatie Waterleidingplas Loenen 2004-2008, Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken. Rapport nummer: 187

Zwarte stern

Foto: ©Roelof Molenaar

Bijlage 2. Kaart met 2 subgebieden A en B

Bijlage 3. Lijst van de tellers 2004-2013

voor	achter	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Tonny	Bakker						1	1	1		
Francis	Bakker							1			
Ellen de	Bruin		1	1	1	1	1				
Huub	Casander					1	1		1	1	1
Ricardo van	Dijk		1	1	1	1	1				
Han	Dijkers				1	1		1			
Maartje	Doorn						1	1	1		
Pieter	Doorn						1	1	1		
Anco	Driessen	1	1						1	1	
Aline	Flemming	1	1	1	1	1	1				
Hans	Flemming	1									
Tjark van	Heijningen										1
Pieter											
Jan	Hegenbart				1	1	1				
Peter	Jansen									1	1
Dick	Jonkers	1									
Corné	Joziase	1									
Wobbe	Kijlstra					1	1	1		1	1
Cor de	Kruif	1	1								
Rob van	Maanen	1									
Wil	Makkinje						1	1	1		
Jan	Mooij			1	1	1	1	1	1	1	
Engbert van	Oort	1									
Guus	Proost	1	1	1	1	1					
Dirk	Prop								1		
Rien	Rense			1	1	1	1	1			
Wouter	Rohde	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Piet	Spoorenberg	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Arnold	Top	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Joke van	Velsen	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Adrie	Vermeule	1	1	1	1	1	1				
Michel	Vlaanderen						1	1	1	1	1
Betty	Vos								1		
Hugo	Weenen	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Katja	Wijburg								1		
Frits	Wolfswinkel										1
Ilco van	Woerseem	1									
Totaal	Totaal	16	12	12	14	16	19	15	16	11	10

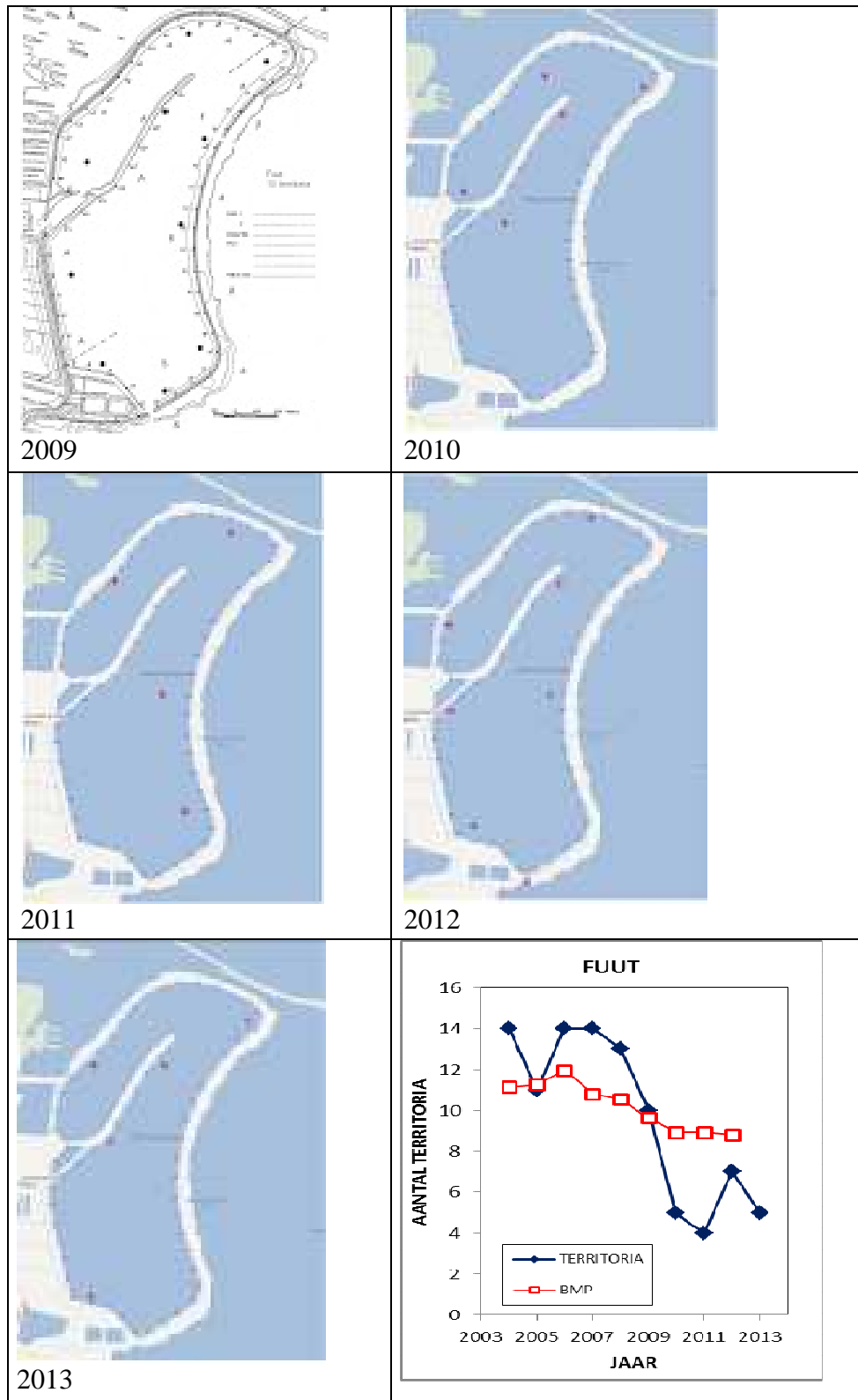

Bijlage 4. Data van de inventarisatierondes 2009-2013

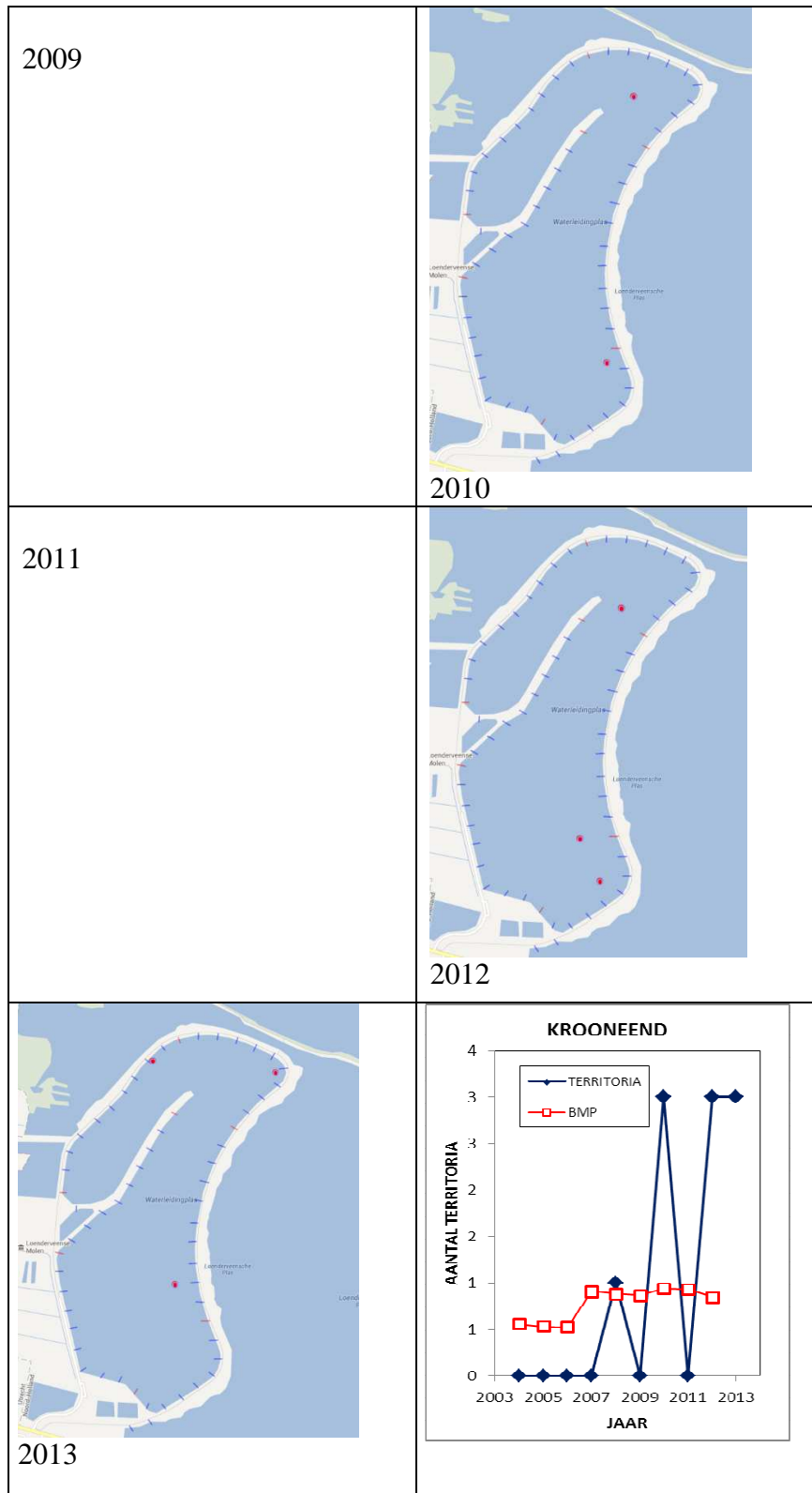
2009		2010		2011		2012		2013	
1	15-mrt								
2	29-mrt	1	21-mrt	1	27-mrt	1	1-apr	1	31-mrt
3	12-apr	2	4-apr	2	10-apr	2	15-apr	2	14-apr
4	26-apr	3	17-apr	3	24-apr	3	29-apr	3	28-apr
5	10-mei	4	2-mei	4	8-mei	4	13-mei	4	12-mei
6	13-mei a	5	6-mei a	5	13-mei a	5	17-mei a	5	19-mei a
7	24-mei	6	16-mei	6	21-mei	6	27-mei	6	26-mei
8	31-mei	7	30-mei						
9	3-jun a	8	3-jun a	7	5-jun	7	10-jun	7	9-jun
10	7-jun					8	16-jun a	8	17-jun a
11	10-jun a	9	13-jun	8	19-jun	9	24-jun	9	23-jun
12	21-jun	10	27-jun						
13	5-jul			9	3-jul	10	8-jul	10	7-jul

a = avondronde

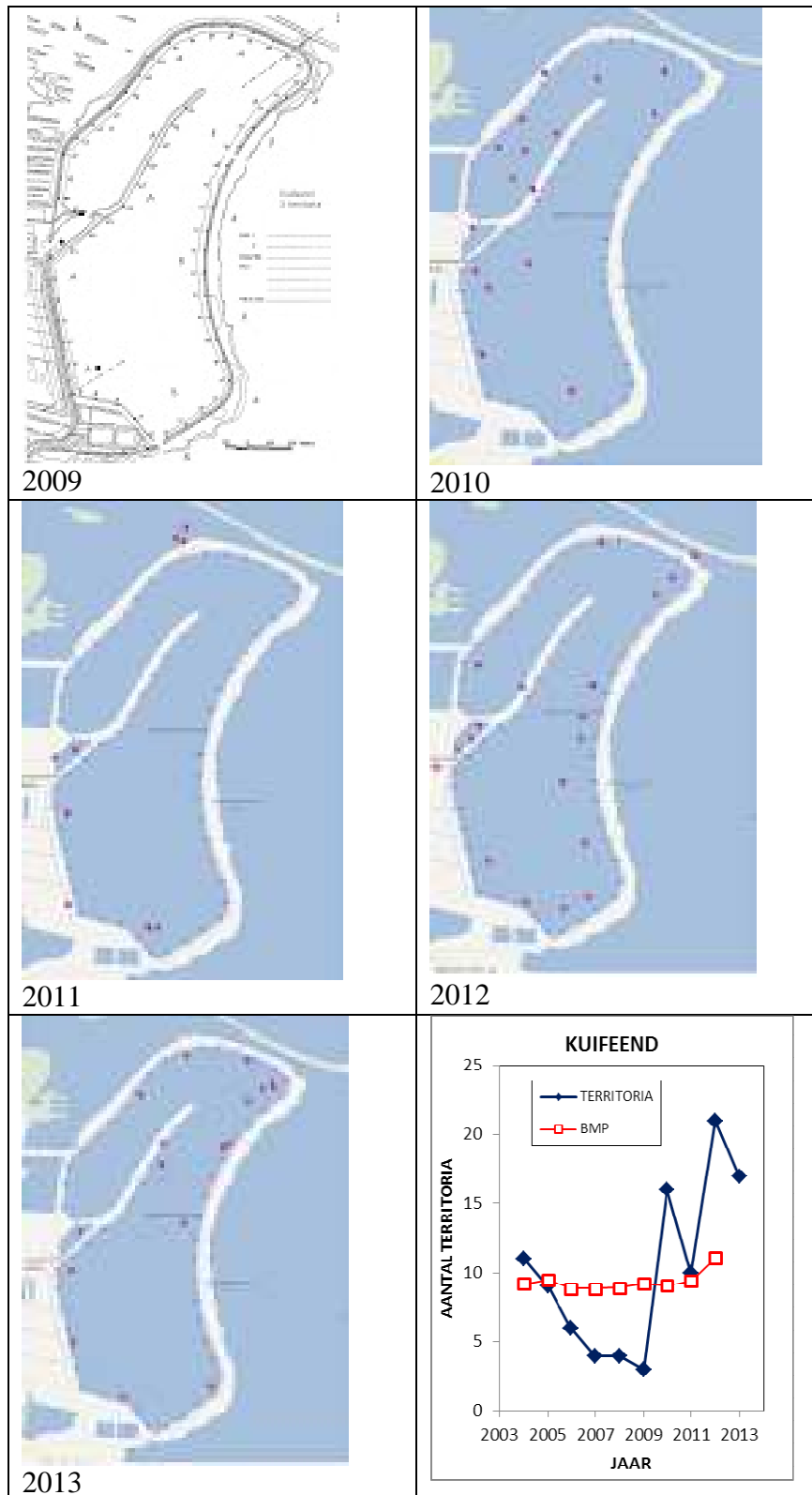
Bijlage 5. Stippenkaarten en grafiek voor de fuut

Bijlage 6. Stippenkaarten en grafiek voor de krooneend

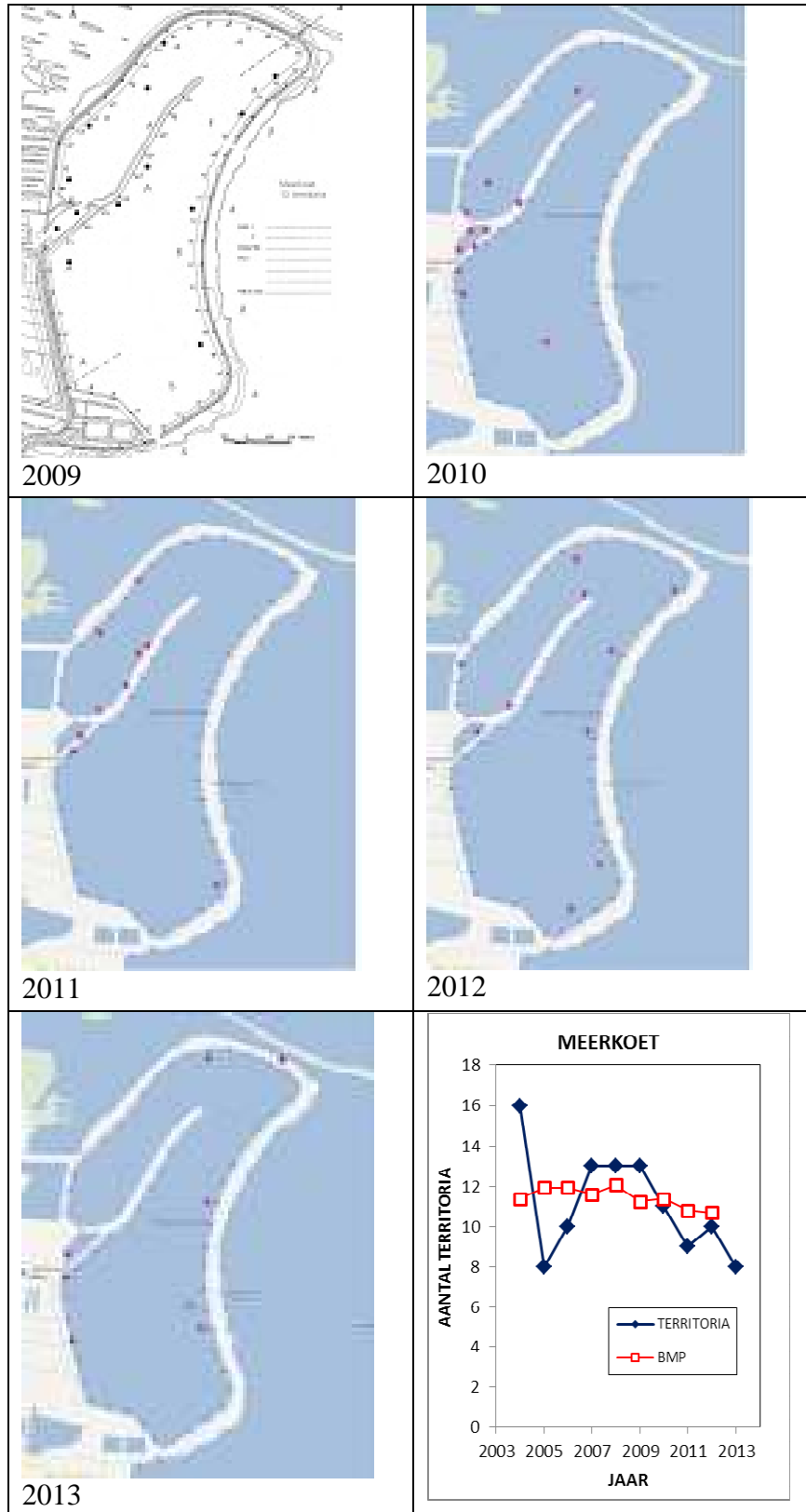
Bijlage 7. Stippenkaarten en grafiek voor de kuifeend

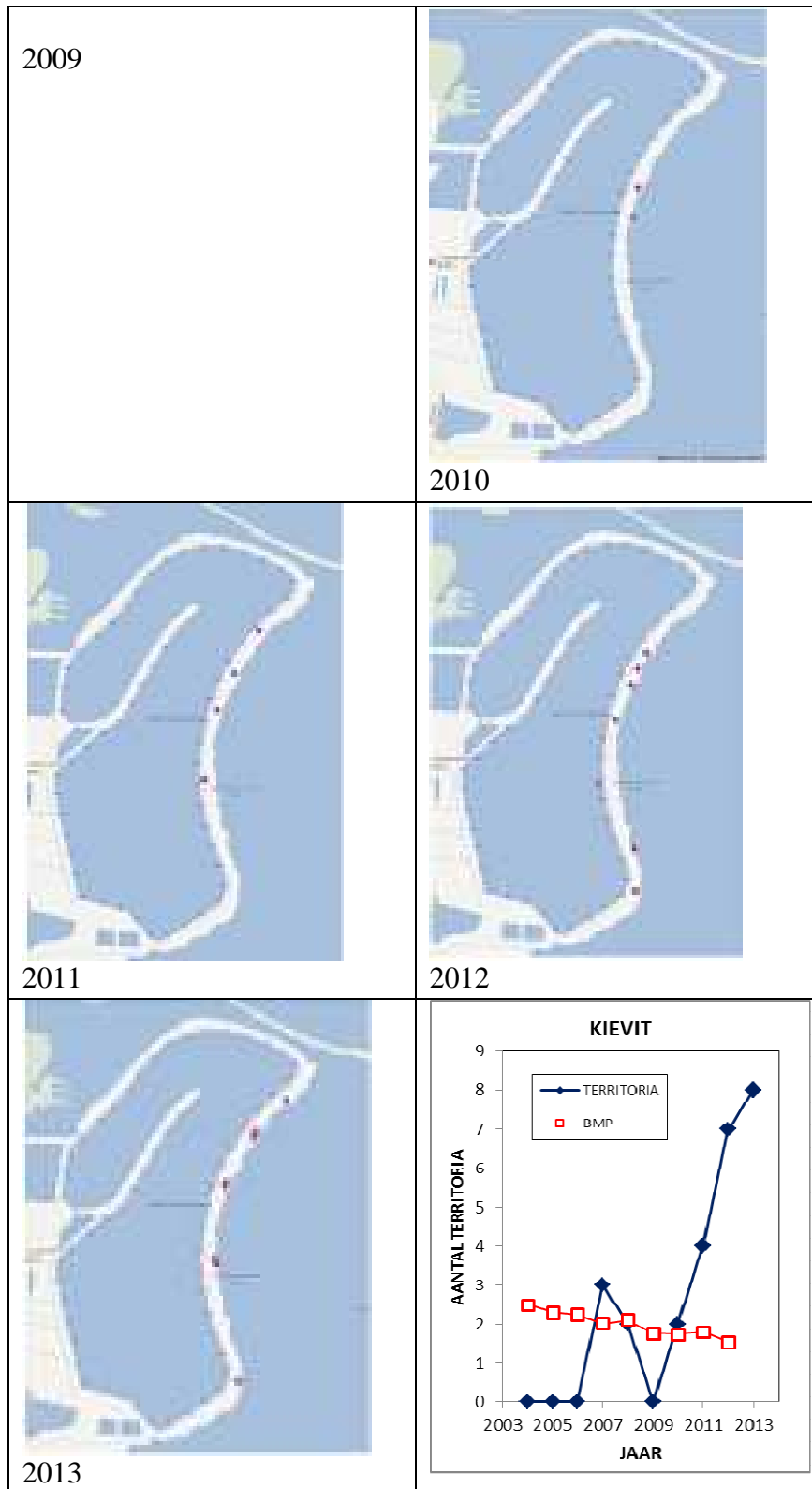
Bijlage 8. Stippenkaarten en grafiek voor de waterral

<p>2009</p>	<p>2010</p>																																				
<p>2011</p>	<p>2012</p>																																				
<p>2013</p>	<p>WATERRAL</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>JAAR</th> <th>TERRITORIA</th> <th>BMP</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>2003</td><td>7</td><td>3.7</td></tr> <tr><td>2004</td><td>6</td><td>3.6</td></tr> <tr><td>2005</td><td>7</td><td>3.8</td></tr> <tr><td>2006</td><td>6</td><td>3.7</td></tr> <tr><td>2007</td><td>4</td><td>3.8</td></tr> <tr><td>2008</td><td>1</td><td>3.1</td></tr> <tr><td>2009</td><td>0</td><td>2.7</td></tr> <tr><td>2010</td><td>0</td><td>2.9</td></tr> <tr><td>2011</td><td>0</td><td>3.4</td></tr> <tr><td>2012</td><td>0</td><td>3.4</td></tr> <tr><td>2013</td><td>0</td><td>3.4</td></tr> </tbody> </table>	JAAR	TERRITORIA	BMP	2003	7	3.7	2004	6	3.6	2005	7	3.8	2006	6	3.7	2007	4	3.8	2008	1	3.1	2009	0	2.7	2010	0	2.9	2011	0	3.4	2012	0	3.4	2013	0	3.4
JAAR	TERRITORIA	BMP																																			
2003	7	3.7																																			
2004	6	3.6																																			
2005	7	3.8																																			
2006	6	3.7																																			
2007	4	3.8																																			
2008	1	3.1																																			
2009	0	2.7																																			
2010	0	2.9																																			
2011	0	3.4																																			
2012	0	3.4																																			
2013	0	3.4																																			

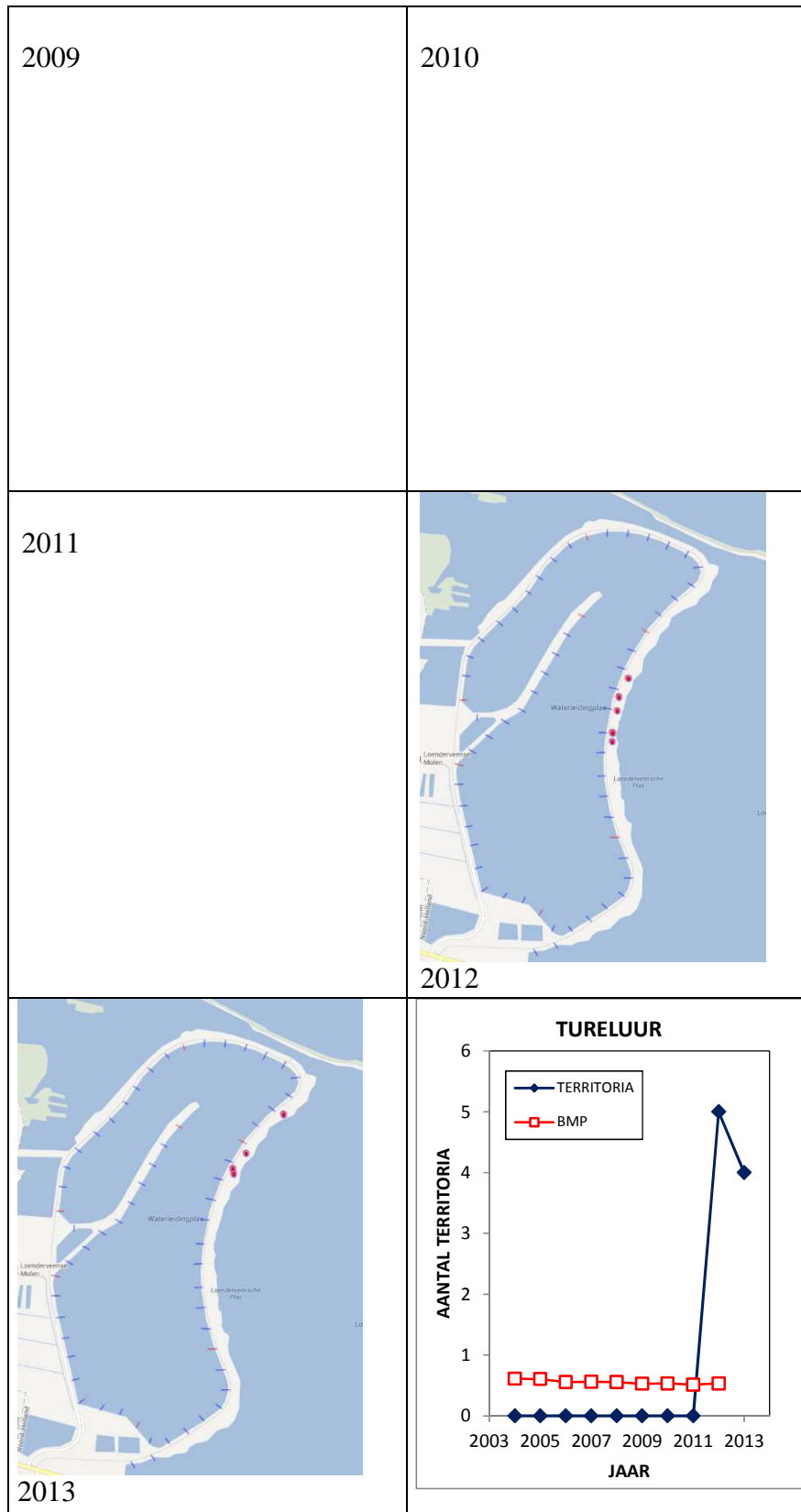
Bijlage 9. Stippenkaarten en grafiek voor de Meerkoet

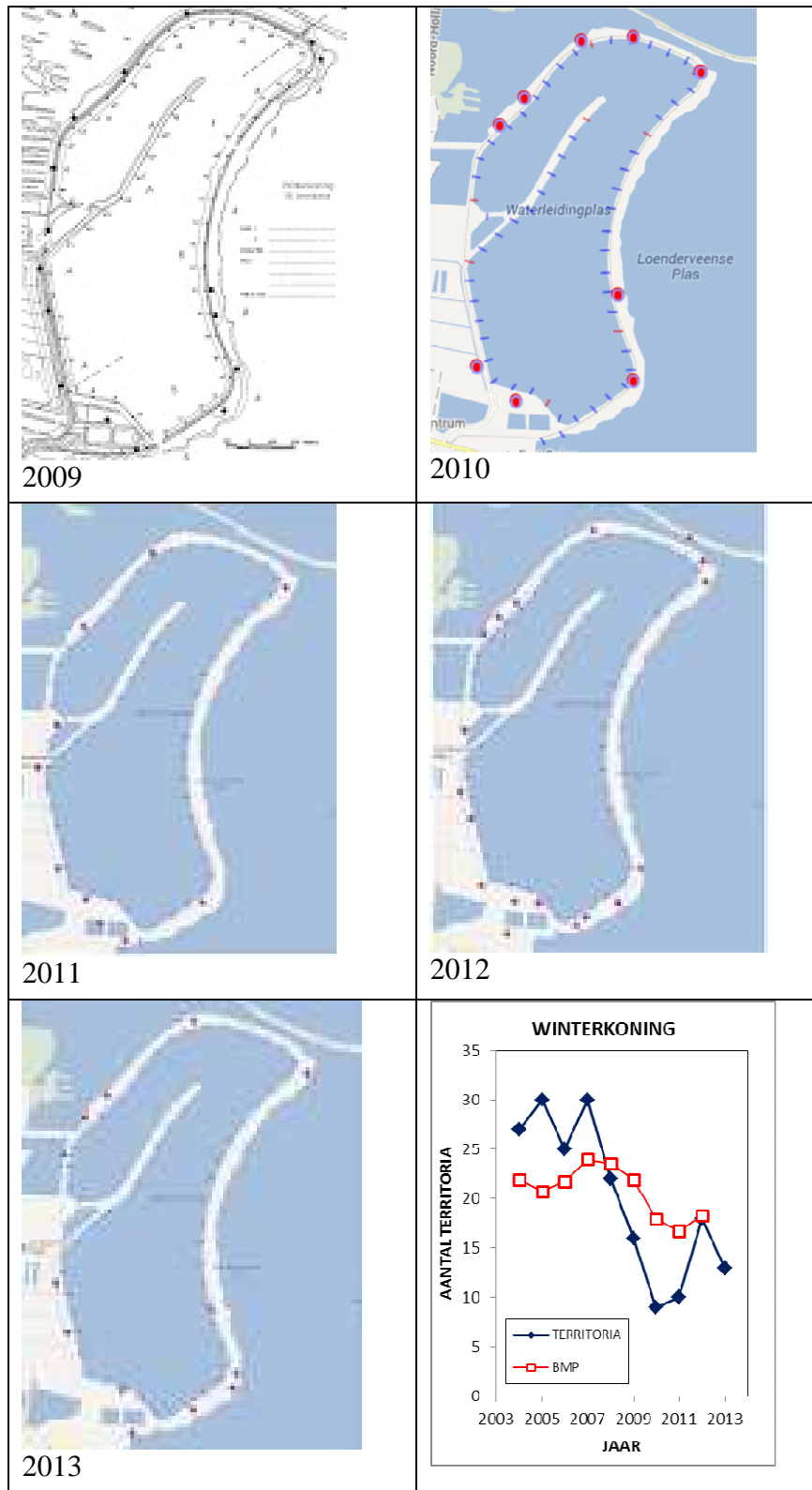
Bijlage 10. Stippenkaarten en grafiek voor de Kievit

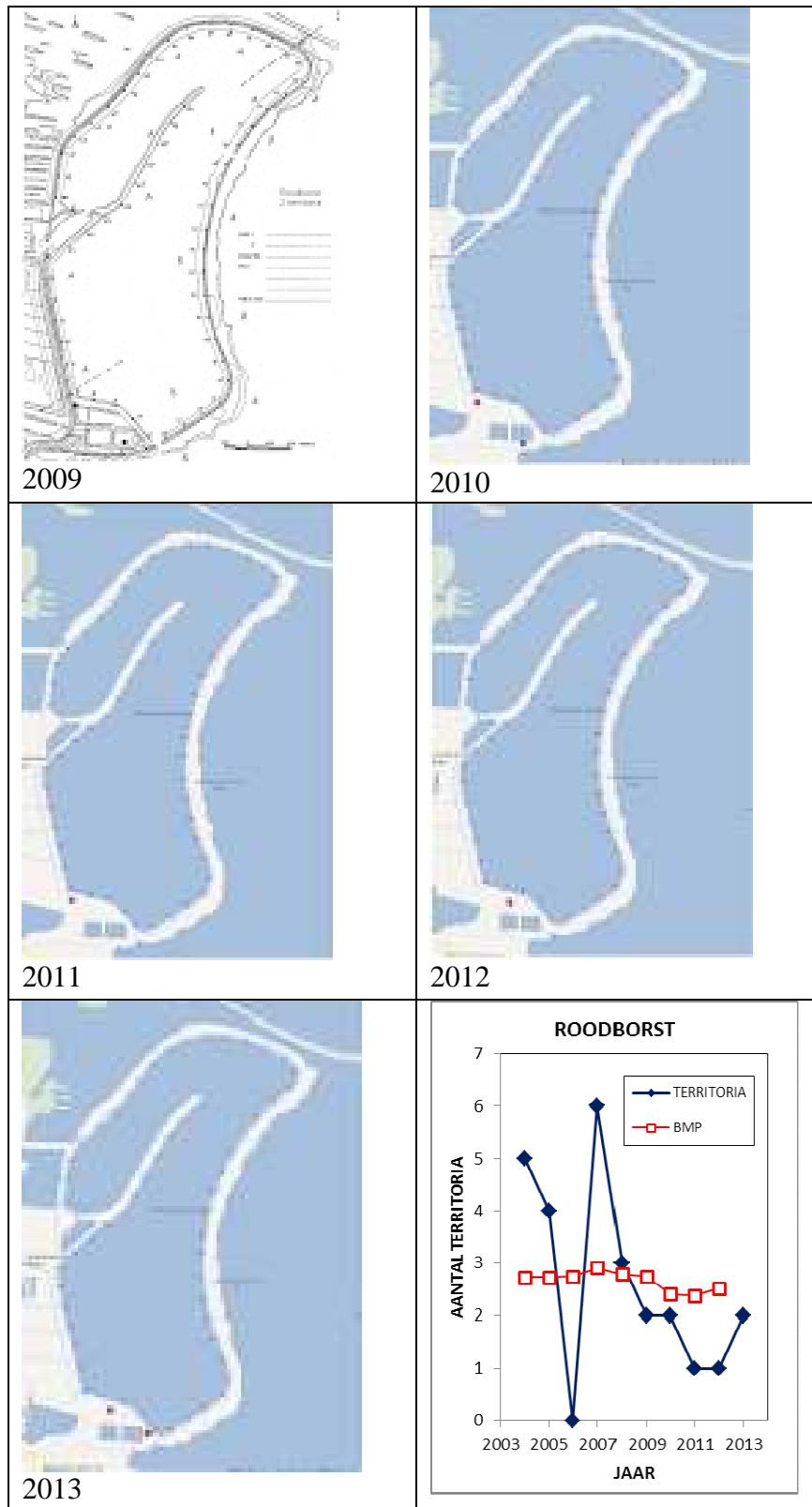
Bijlage 11. Stippenkaarten en grafiek voor de tureluur

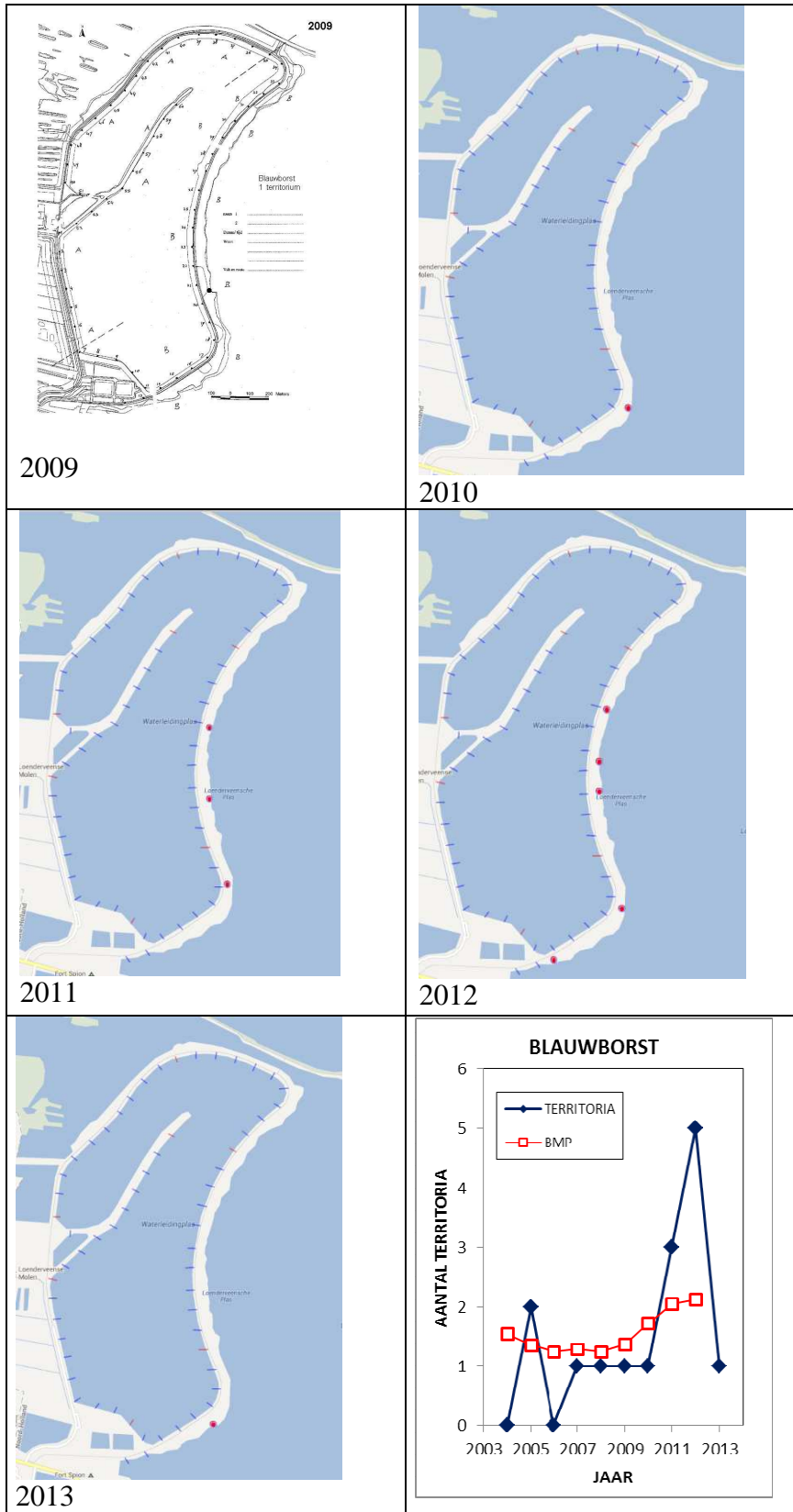
Bijlage 12. Stippenkaarten en grafiek voor de winterkoning

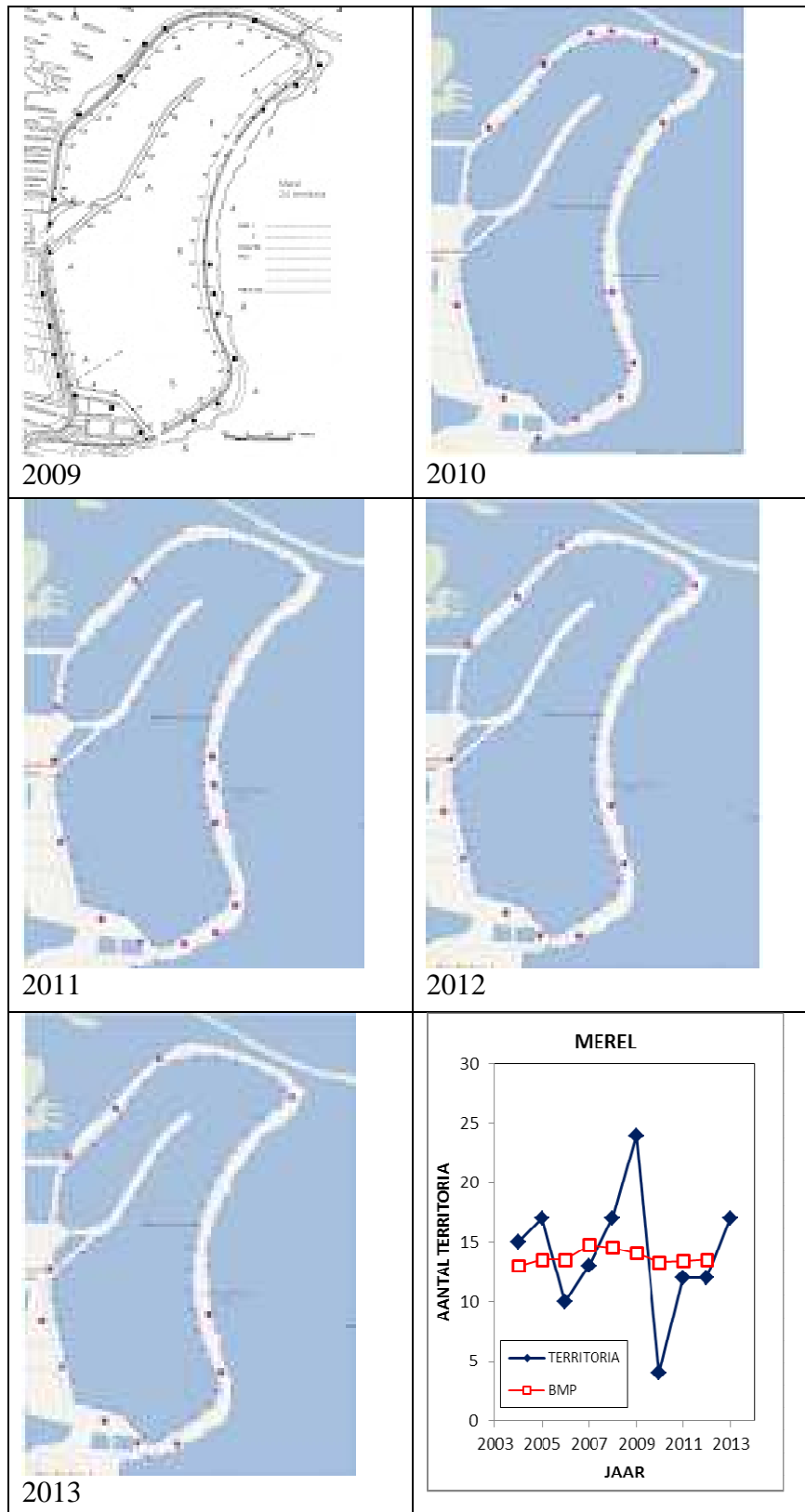
Bijlage 13. Stippenkaarten en grafiek voor de roodborst

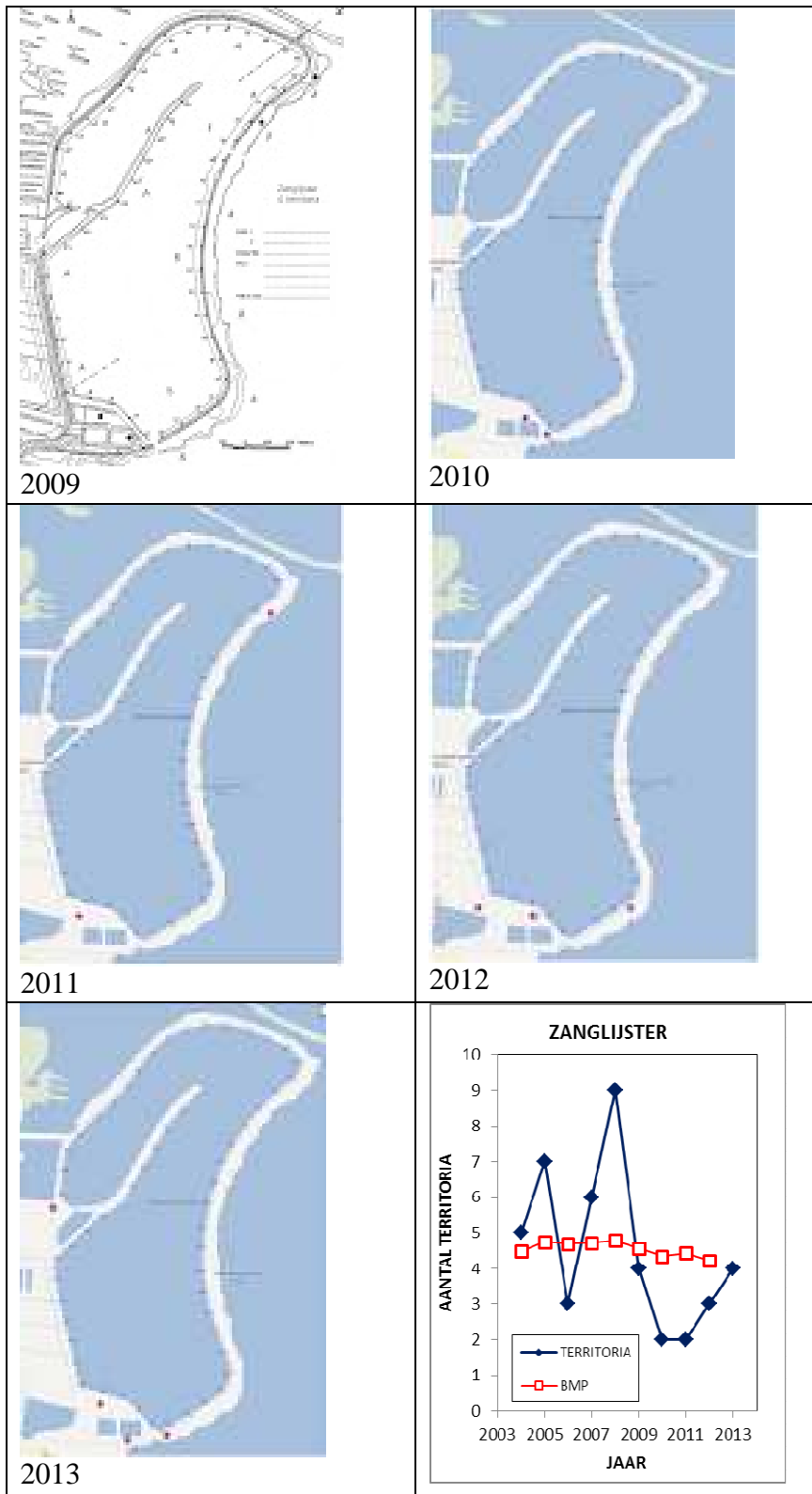
Bijlage 14. Stippenkaarten en grafiek voor de blauwborst

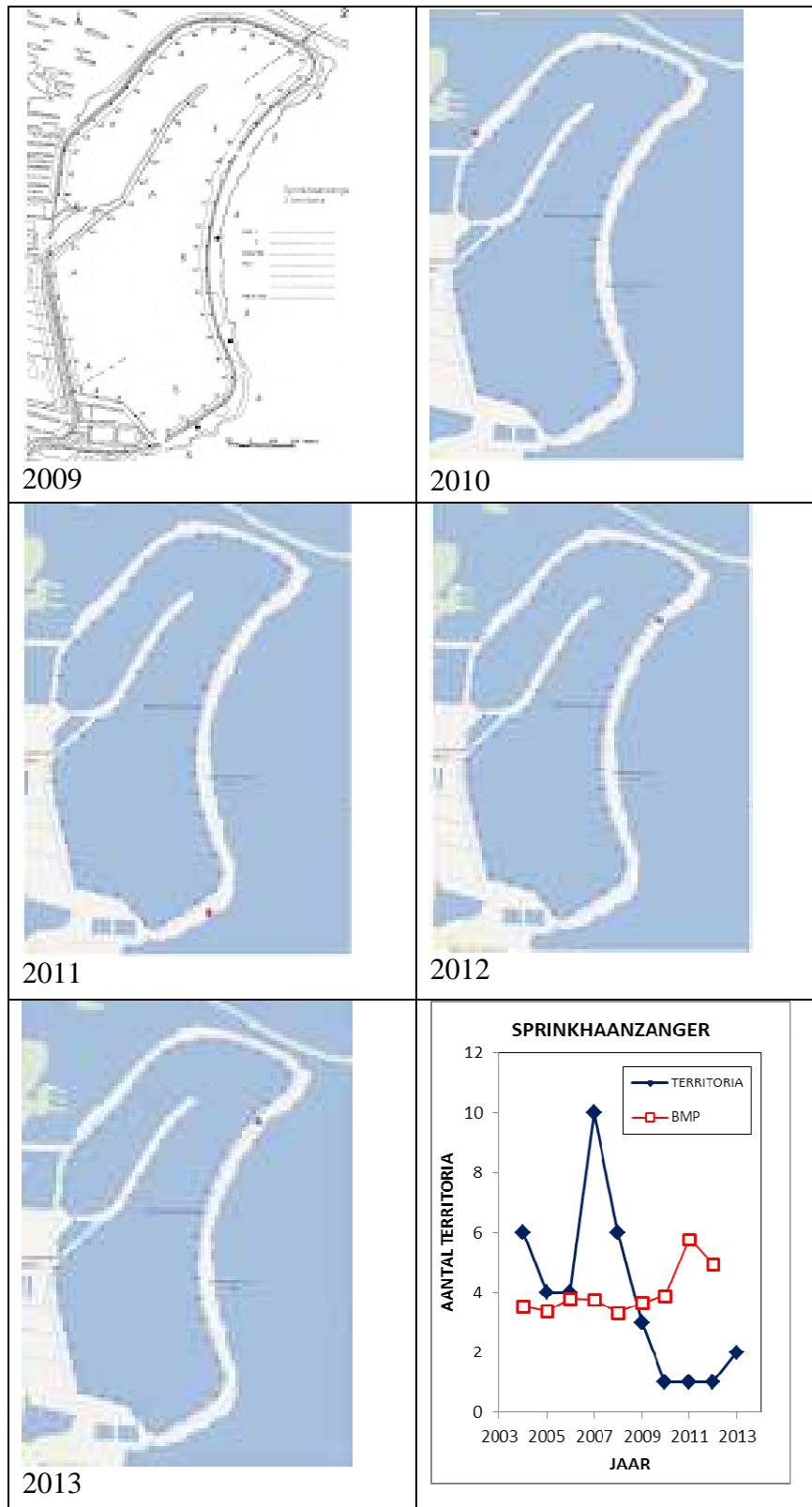
Bijlage 15. Stippenkaarten en grafiek voor de merel

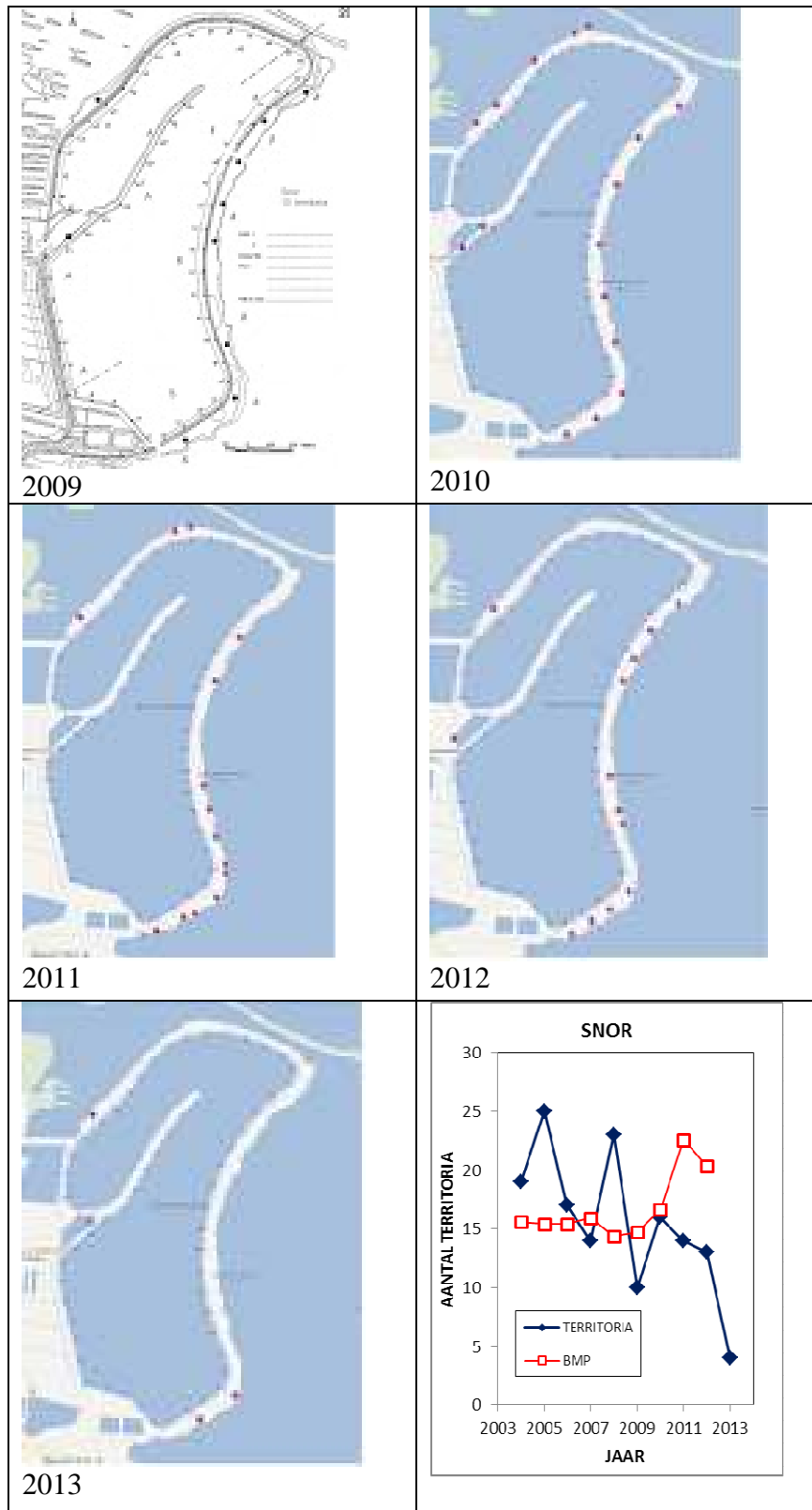
Bijlage 16. Stippenkaarten en grafiek voor de zanglijster

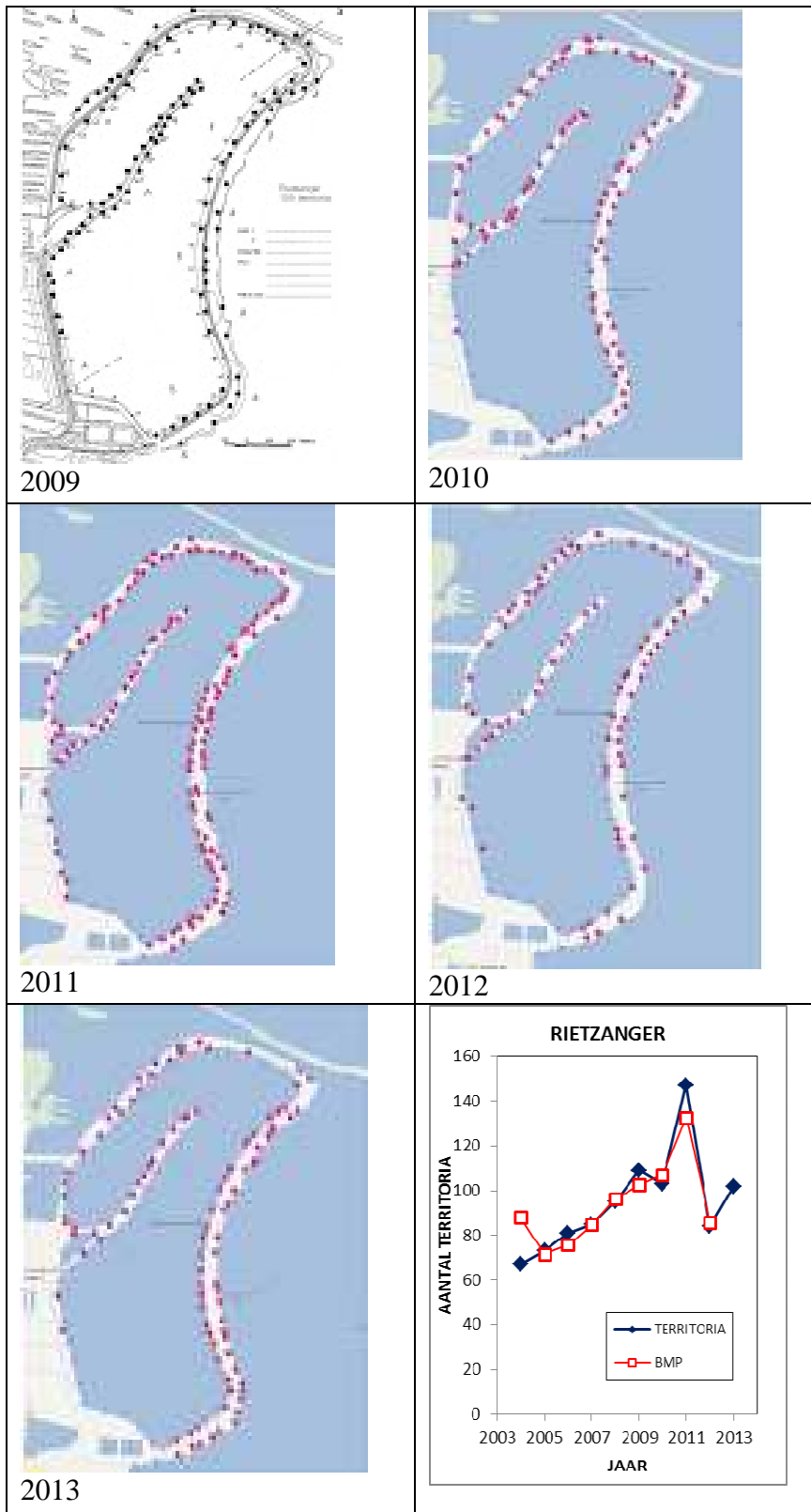
Bijlage 17. Stippenkaarten en grafiek voor de sprinkhaanzanger

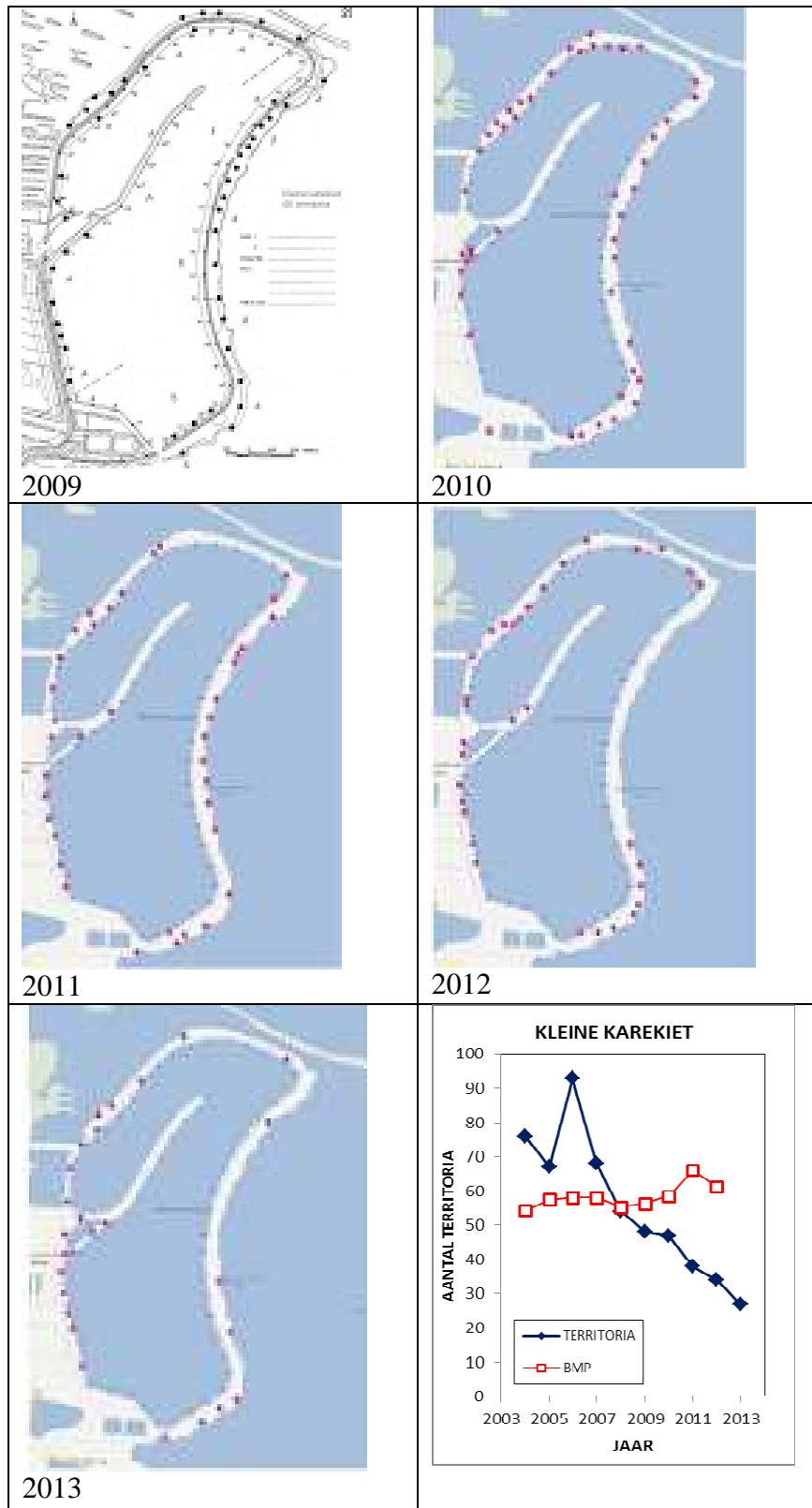
Bijlage 18. Stippenkaarten en grafiek voor de snor

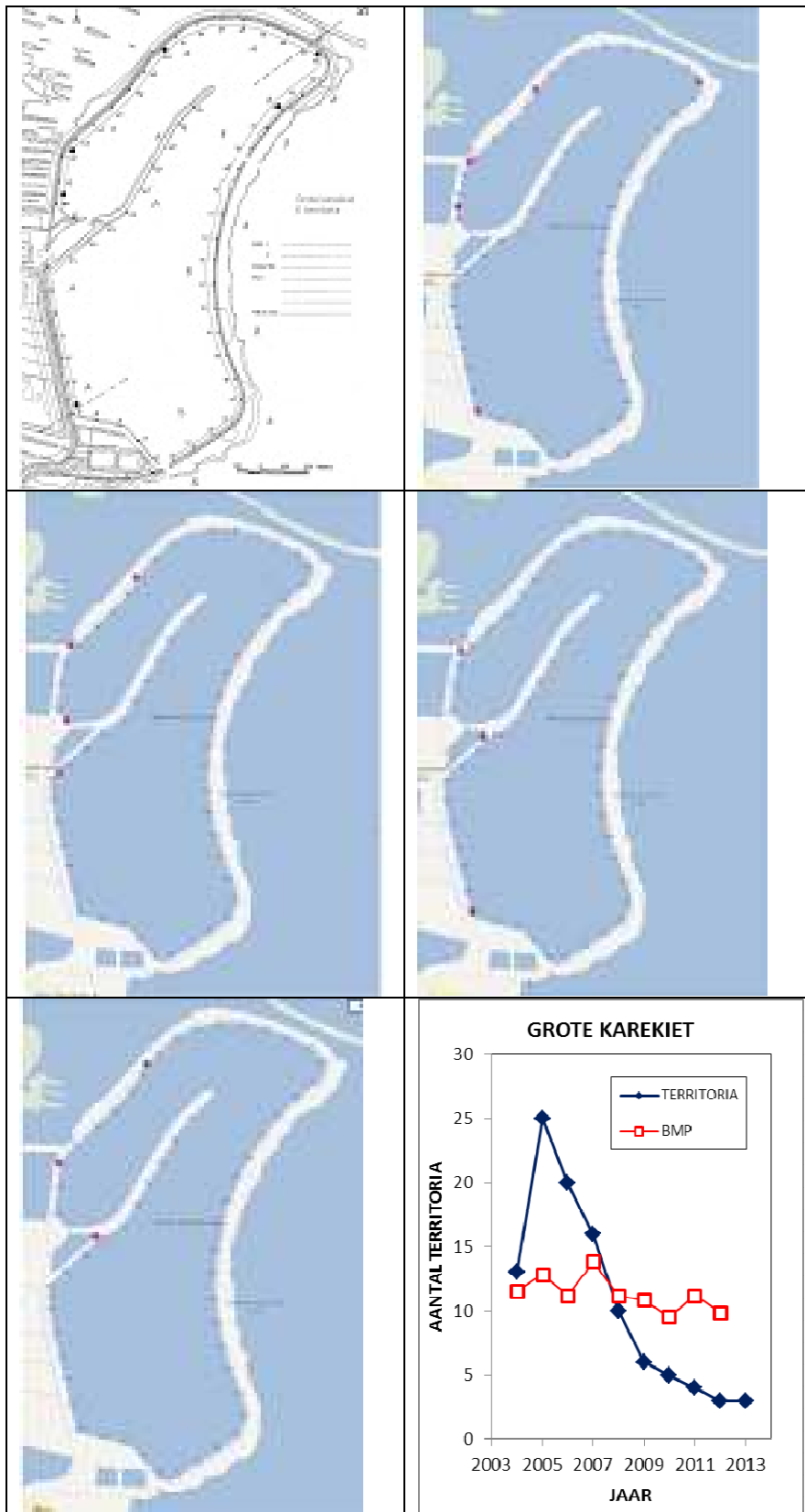
Bijlage 19. Stippenkaarten en grafiek voor de rietzanger

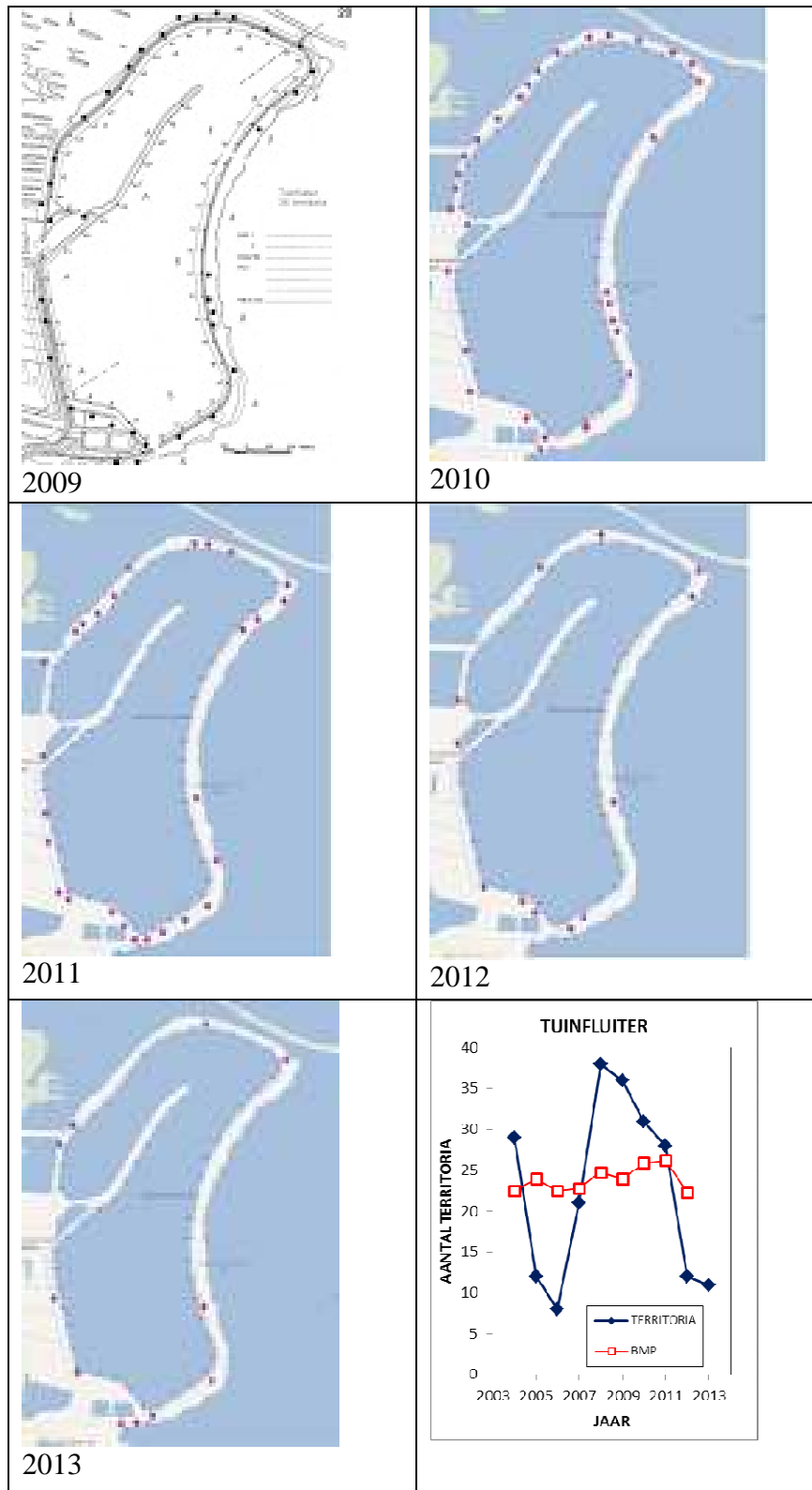
Bijlage 20. Stippenkaarten en grafiek voor de kleine karekiet

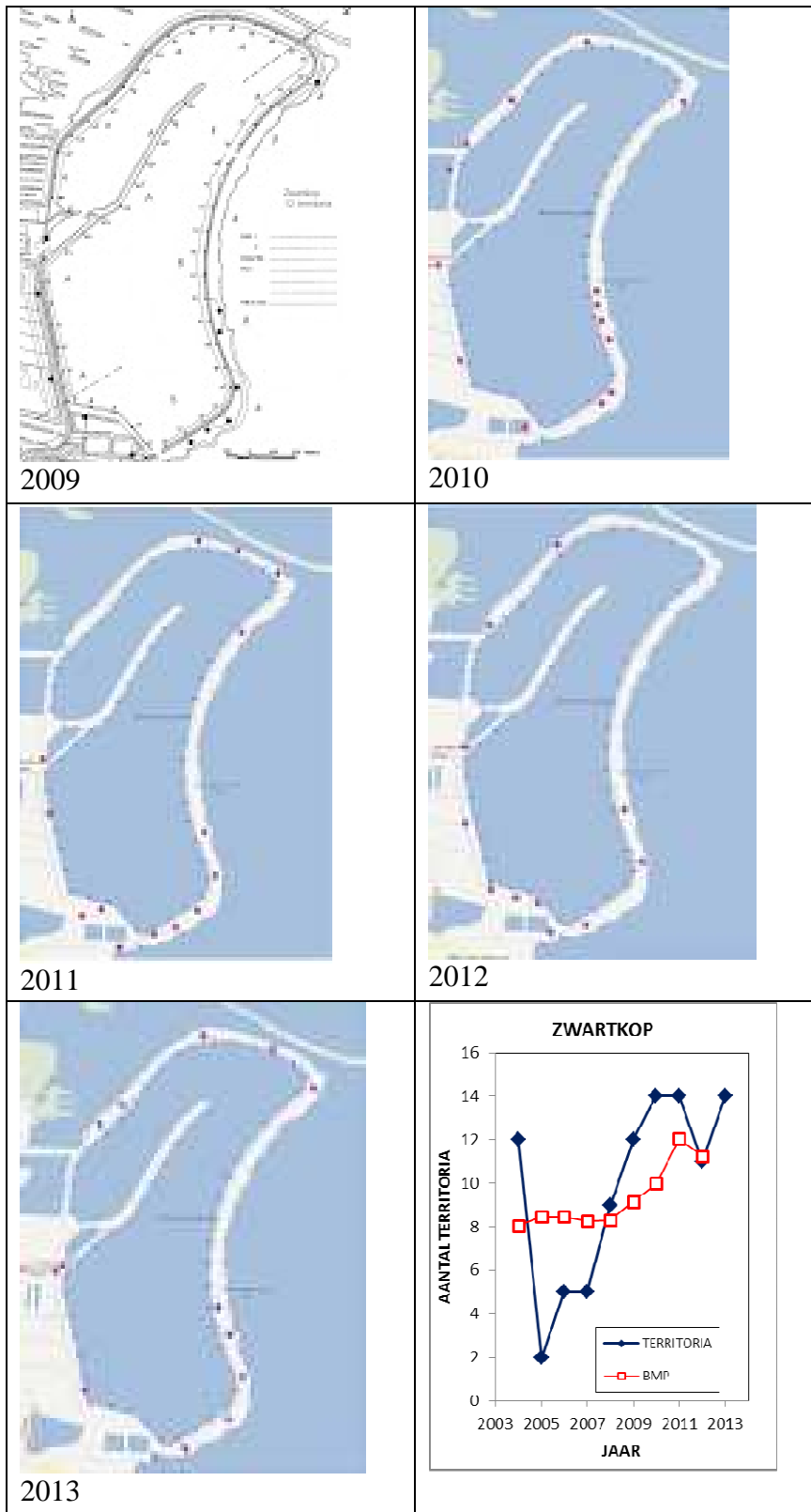
Bijlage 21. Stippenkaarten en grafiek voor de grote karekiet

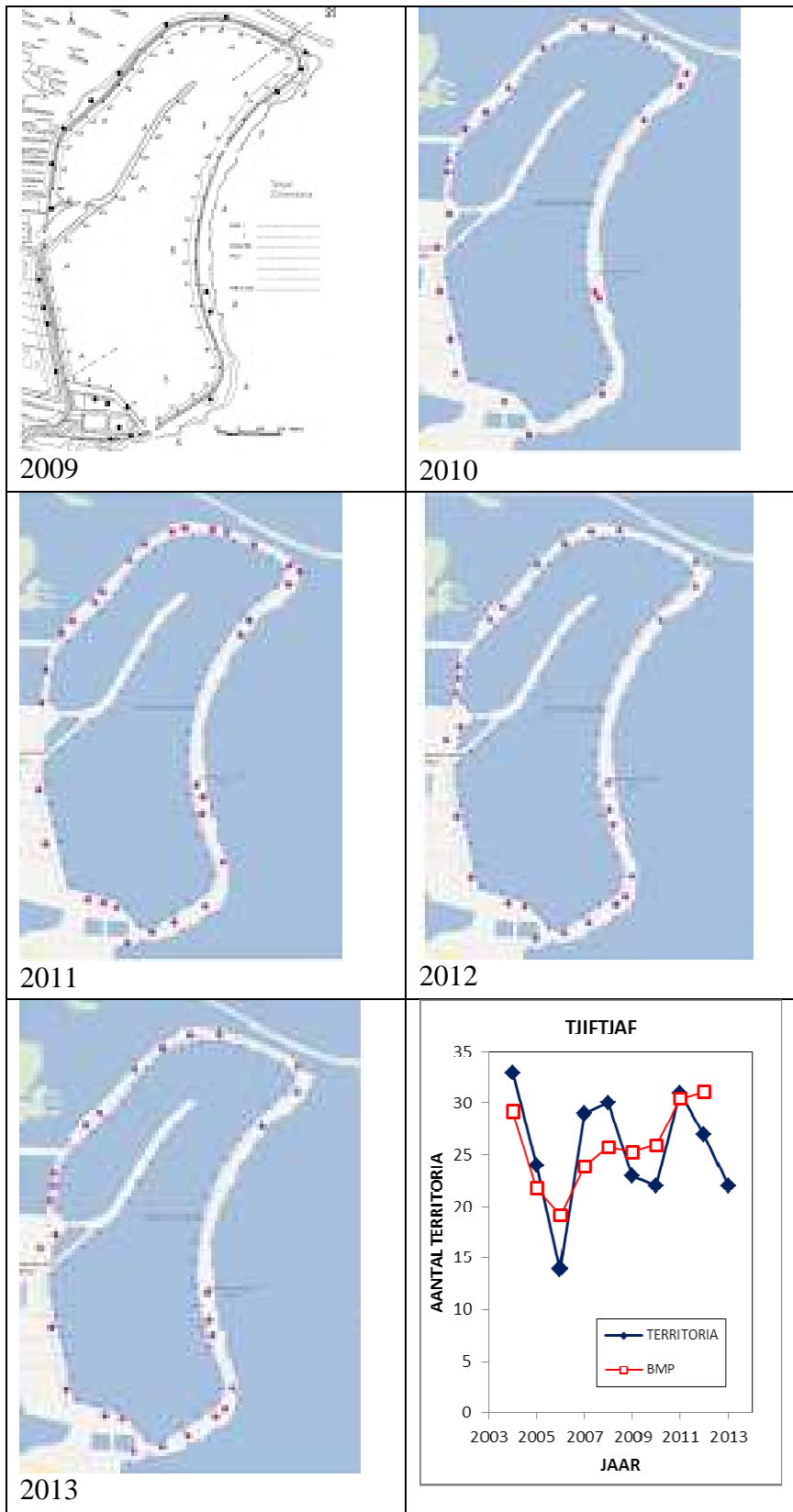
Bijlage 22. Stippenkaarten en grafiek voor de tuinfluiter

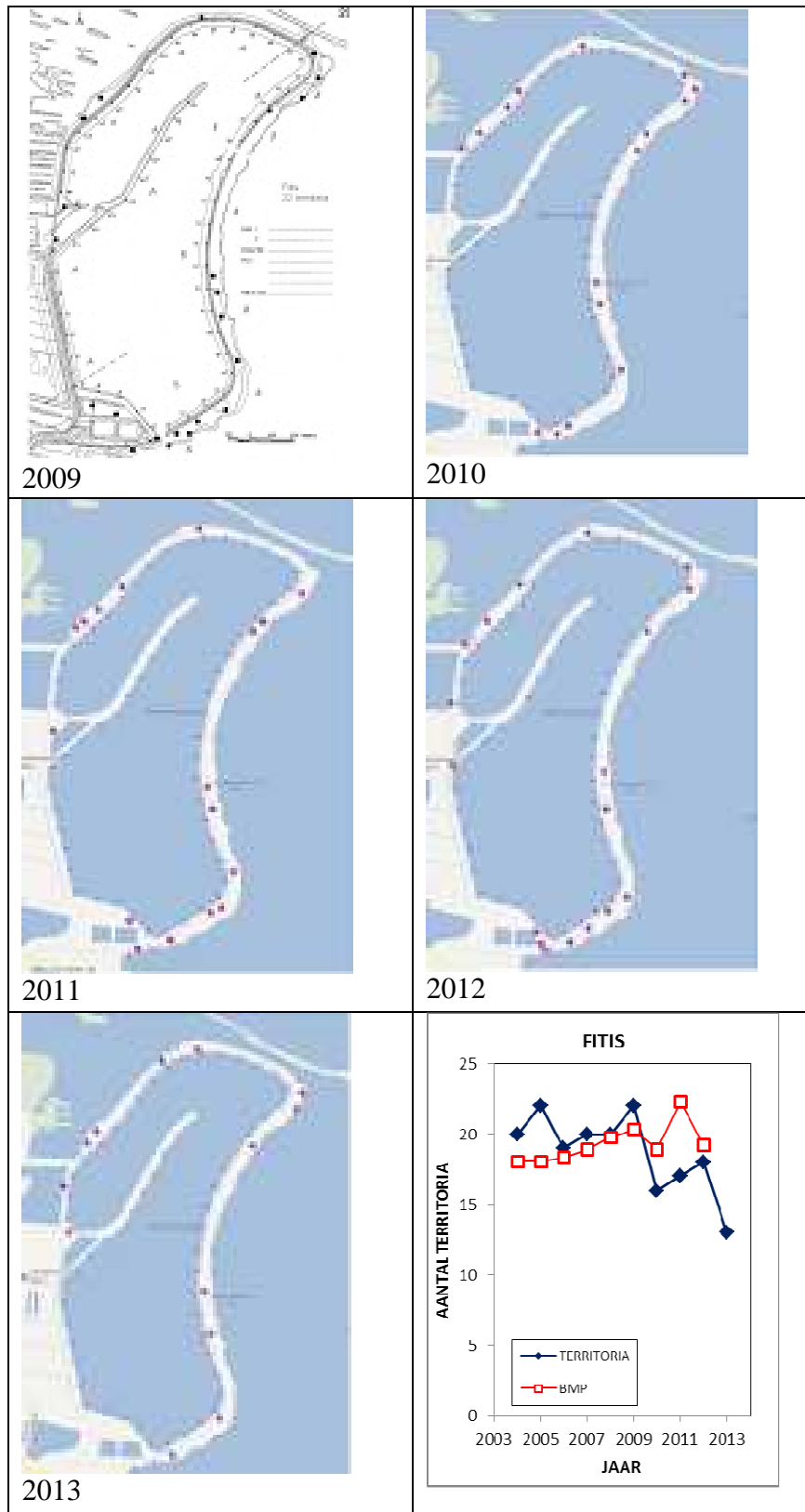
Bijlage 23. Stippenkaarten en grafiek voor de zwartkop

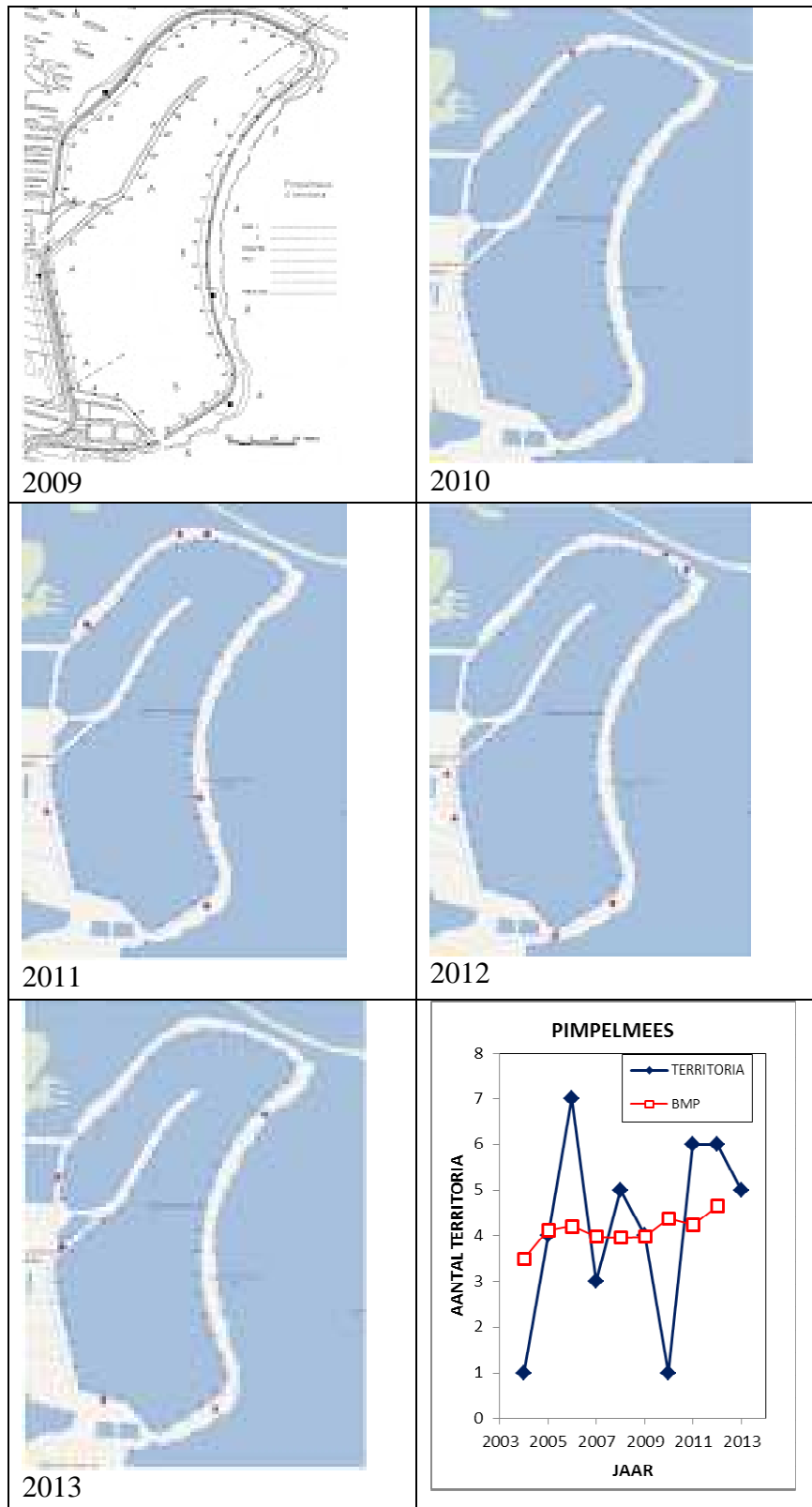
Bijlage 24. Stippenkaarten en grafiek voor de tjiftjaf

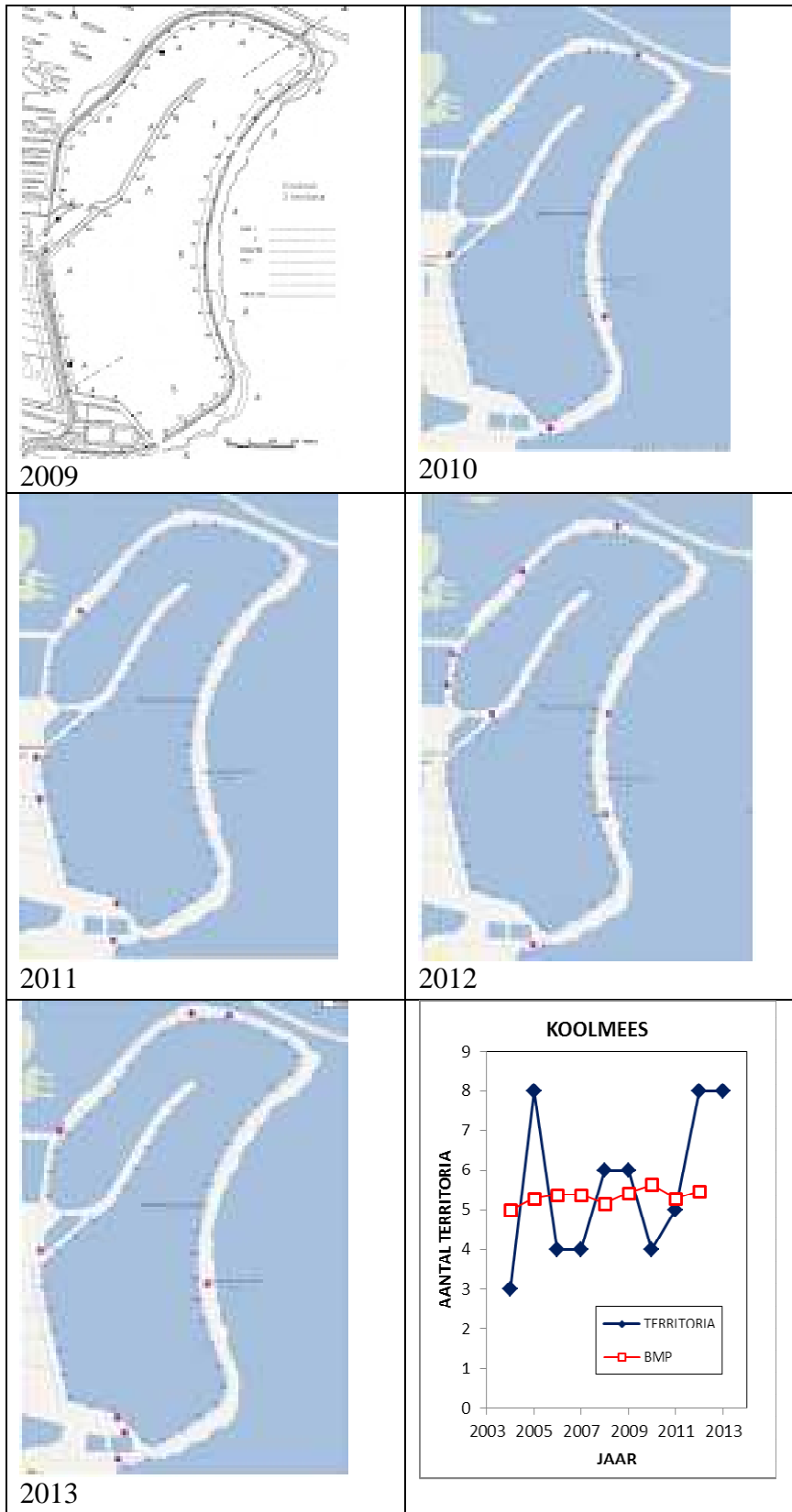
Bijlage 25. Stippenkaarten en grafiek voor de fitis

Bijlage 26. Stippenkaarten en grafiek voor de pimpelmees

Bijlage 27. Stippenkaarten en grafiek voor de koolmees

Bijlage 28. Stippenkaarten en grafiek voor de rietgors

